

รายงาน

ของ

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด้านเศรษฐกิจ

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

เรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา”

๓/๑๓/สปท.

สำนักกรรมการ ๑

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

ด่วนที่สุด

(สำเนา)

ที่ (สปท) ๑๔๙๒ /๒๕๕๙

สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ถนนอุทองใน เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ

กราบเรียน ประธานสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ

สิ่งที่ส่งมาด้วย รายงานของคณะกรรมการดังกล่าวข้างต้น จำนวน ๑ ชุด

ตามที่ที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๙/๒๕๕๘ วันอังคารที่ ๑๐ พฤศจิกายน ๒๕๕๘ ได้มีมติตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ นั้น ซึ่งกรรมการคณะนี้ประกอบด้วย

๑. นายสถิตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์	ประธานกรรมการ
๒. นายรังสรรค์ ศรีวรศาสตร์	รองประธานกรรมการ คนที่หนึ่ง
๓. นายคณิสสร นาวานุเคราะห์	รองประธานกรรมการ คนที่สอง
๔. นายทวีศักดิ์ กอนันต์กุล	รองประธานกรรมการ คนที่สาม
๕. พลเอก วิชิต ยาทิพย์	ที่ปรึกษากรรมการ
๖. นายปิติพงศ์ พึ่งบุญ ณ อยุธยา	ที่ปรึกษากรรมการ
๗. นายมนู เลียวไพโรจน์	ที่ปรึกษากรรมการ
๘. นายสันตศักดิ์ จรุงญู งามพิเชษฐ์	ที่ปรึกษากรรมการ
๙. นายสมชัย ฤชุพันธุ์	โฆษกกรรมการ
๑๐. นายกฤษฎา จีนะวิจารณ์	ผู้ช่วยโฆษกกรรมการ
๑๑. นายกลินท์ สารสิน	กรรมการ
๑๒. นายเฉลิมศักดิ์ ออบสุวรรณ	กรรมการ
๑๓. นายชูชาติ อินสว่าง	กรรมการ
๑๔. นายชูศักดิ์ เกวี	กรรมการ
๑๕. นายดุสิต สีสานทรัพย์	กรรมการ
๑๖. พันเอก ธนศักดิ์ มิตรภานนท์	กรรมการ
๑๗. นายธนศพล ธนบุญวัฒน์	กรรมการ
๑๘. นายเลิศวิโรจน์ โกวัฒนะ	กรรมการ
๑๙. นายสนธิรัตน์ สนธิจิรวงศ์	กรรมการ
๒๐. นายสุวัฒน์ จิราพันธุ์	กรรมการ

๒๑. นางอรมน ททรัพย์วีธรรม	กรรมการ
๒๒. นายกอบศักดิ์ ภูตระกูล	เลขานุการกรรมการ
๒๓. นางปัทมา เขียววิศิษฐ์สกุล	ผู้ช่วยเลขานุการกรรมการ

บัดนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาศึกษา รายงานเรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา” ตามแผนการปฏิรูปของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ เสร็จแล้ว

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดนำเสนอที่ประชุมสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณา และหากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบ ขอให้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สติติย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์

(นายสติติย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์)

ประธานกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ

สำนักกรรมการ ๑

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๗๒, ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๘๐

โทรสาร ๐ ๒๒๔๔ ๒๖๗๙

สำเนาถูกต้อง

(นางนงนุช เศรษฐบุตร์)

ผู้อำนวยการสำนักกรรมการ ๑

นางสาวอชิวรรณ สวรรค์วัฒนกุล/ร่าง
นางจิรัชญา ชินะประภา/พิมพ์
นางสาวพิมพ์อาภา พันธุ์ลี/ตรวจ

สารบัญ
รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา”

๑. แผนการปฏิรูป	๑
๒. วิธีการปฏิรูป	๑๘
๓. กำหนดเวลาการปฏิรูป	๓๑
๔. แหล่งที่มาของงบประมาณ	๓๗
๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ	๓๗
๖. ข้อเสนอแนะ	๓๘

รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
ด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา”

๑. แผนการปฏิรูป

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นการปฏิรูป

ทรัพย์สินทางปัญญาและนวัตกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของประเทศ และเนื่องจากเศรษฐกิจของไทยพึ่งพาการค้าระหว่างประเทศเป็นสำคัญ ไทยจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในโลก ซึ่งรวมถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรม โดยประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันโดยใช้ความได้เปรียบด้านการผลิตด้วยต้นทุนต่ำอีกต่อไป แต่ต้องปรับตัวโดยใช้นวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาพัฒนาการผลิตสินค้าและบริการ เพื่อสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน

นโยบายของรัฐบาลที่ตั้งเป้าพัฒนาโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยโดยเปลี่ยนจากที่เน้นการผลิตอุตสาหกรรมหนัก (ประเทศไทย ๓.๐) ไปสู่ประเทศที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy) (ประเทศไทย ๔.๐) โดยการนำทรัพยากรและปัจจัยการผลิต เช่น ทรัพยากรบริการ ภูมิปัญญา วัฒนธรรม และการสร้างสรรค์ของคนไทย เป็นต้น มาผนวกกับองค์ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและศักยภาพการแข่งขันให้กับสินค้าและบริการของไทย

ดังนั้น การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ ได้มาตรฐานสากล จึงเป็นกลไกสำคัญที่จะช่วยสร้างระบบนิเวศน์ (ecosystem) ที่ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ ขยายการค้าและการลงทุนของไทย โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจกระแสใหม่ (New Economy) ของไทยทั้ง ๔ เรื่อง ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bio Economy) เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม (Creative and Culture Economy) เศรษฐกิจดิจิทัล (Digital Economy) และเศรษฐกิจเพื่อสังคม (Social Economy) ที่มีทรัพย์สินทางปัญญาเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ

สภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.) ได้เสนอในวาระปฏิรูปที่ ๒๐ ระบบวิจัยเพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางปัญญาของประเทศ และวาระปฏิรูปที่ ๒๑ ระบบวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อเป็นโครงสร้างพื้นฐานทางนวัตกรรมของประเทศ ให้มีการปฏิรูปองค์กรในระบบวิจัยให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการปฏิรูปหน่วยงานด้านทรัพย์สินทางปัญญาให้มีกลไกการดำเนินงานและการให้บริการจดทะเบียนที่คล่องตัว มีการคุ้มครองและบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมให้มีการคุ้มครองความคิดสร้างสรรค์และผลงานวิจัย ทรัพยากรพันธุกรรม และการต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพการแข่งขัน และขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation-Driven Economy)

ในวาระปฏิรูปที่ ๓๕ ศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อสร้างคุณค่าและมูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ สปช. ได้เสนอให้มีการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในผลงานของศิลปินมิให้ถูกละเมิดหรือไปเผยแพร่ใช้ประโยชน์ในทางที่เสื่อมเสีย ซึ่งถือเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ ที่ควรได้รับการปกป้องคุ้มครอง

ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทรัพย์สินรูปแบบหนึ่งซึ่งมีมูลค่าเช่นเดียวกับเงิน สิ่งของ ที่อยู่อาศัย แต่เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เพราะเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ การประดิษฐ์ คิดค้น โดยหากต้องการได้รับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาตามกฎหมาย ผู้สร้างสรรค์หรือเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาต้องยื่นขอจดทะเบียนที่หน่วยงานซึ่งกำกับดูแลการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศนั้น เนื่องจากหลักของการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา คือ จดทะเบียนในประเทศใด ก็จะได้รับ ความคุ้มครองในประเทศนั้น ดังนั้น หากต้องการคุ้มครองในประเทศไทย ก็ต้องมายื่นขอจดทะเบียนที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และหากผู้ประกอบการไทยต้องการได้รับการคุ้มครองในประเทศที่ส่งออกก็ต้องไปยื่นจดทะเบียนในประเทศที่ส่งออก

ทรัพย์สินทางปัญญาแบ่งได้เป็น ๖ ประเภทหลัก ดังนี้

(๑) ลิขสิทธิ์ (Copyrights) คุ้มครองการแสดงออกทางความคิดสร้างสรรค์ เช่น ภาพถ่าย ภาพวาด ประติมากรรม หนังสือ งานเขียน สิ่งพิมพ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพลง ภาพยนตร์ ท่ารำ เป็นต้น หลักเกณฑ์การคุ้มครองเป็นไปตามพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม ให้การคุ้มครองทันที นับจากวันที่สร้างสรรค์โดยไม่ต้องมาจดทะเบียน ระยะเวลาคุ้มครอง คือ ตลอดอายุผู้สร้างสรรค์และ ๕๐ ปี หลังจากผู้สร้างสรรค์เสียชีวิต

(๒) สิทธิบัตรการประดิษฐ์ (Patent) คุ้มครองการประดิษฐ์คิดค้นใหม่ ๆ ทางวิทยาศาสตร์ที่มีความซับซ้อนหรือแก้ไขของเดิมให้ดีขึ้น เช่น เครื่องยนต์กลไก ยา เครื่องใช้ไฟฟ้า อุปกรณ์สื่อสารอิเล็กทรอนิกส์ หรือกรรมวิธีในการผลิตสิ่งของต่าง ๆ เป็นต้น หลักเกณฑ์การคุ้มครองเป็นไปตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม มีอายุคุ้มครอง ๒๐ ปี

(๓) สิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ (Industrial design) คุ้มครองงานออกแบบรูปร่าง รูปทรง ลวดลาย หรือลักษณะภายนอกต่าง ๆ แบบใหม่ของสินค้าหลักเกณฑ์การคุ้มครองเป็นไปตามพระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม มีอายุคุ้มครอง ๑๐ ปี

(๔) เครื่องหมายการค้า (Trademark) คุ้มครองเครื่องหมายที่ใช้กับสินค้าหรือบริการ เพื่อผู้บริโภคจดจำและแยกแยะสินค้าออกจากของผู้อื่นได้ เช่น ตราสัญลักษณ์ แบนด์ โลโก้ เป็นต้น หลักเกณฑ์การคุ้มครองเป็นไปตามพระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ. ๒๕๓๔ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม มีอายุคุ้มครอง ๑๐ ปี ต่ออายุได้ทุก ๆ ๑๐ ปี

(๕) ความลับทางการค้า (Trade secret) คุ้มครองข้อมูลทางการค้าที่ไม่เปิดเผยเป็นการทั่วไป เช่น ส่วนผสมของอาหาร กรรมวิธีการผลิตสุบู่สมุนไพร เป็นต้น คุ้มครองตามพระราชบัญญัติความลับทางการค้า พ.ศ. ๒๕๔๕ และฉบับที่แก้ไขเพิ่มเติม อายุคุ้มครองตราบเท่าที่ยังเป็นความลับอยู่

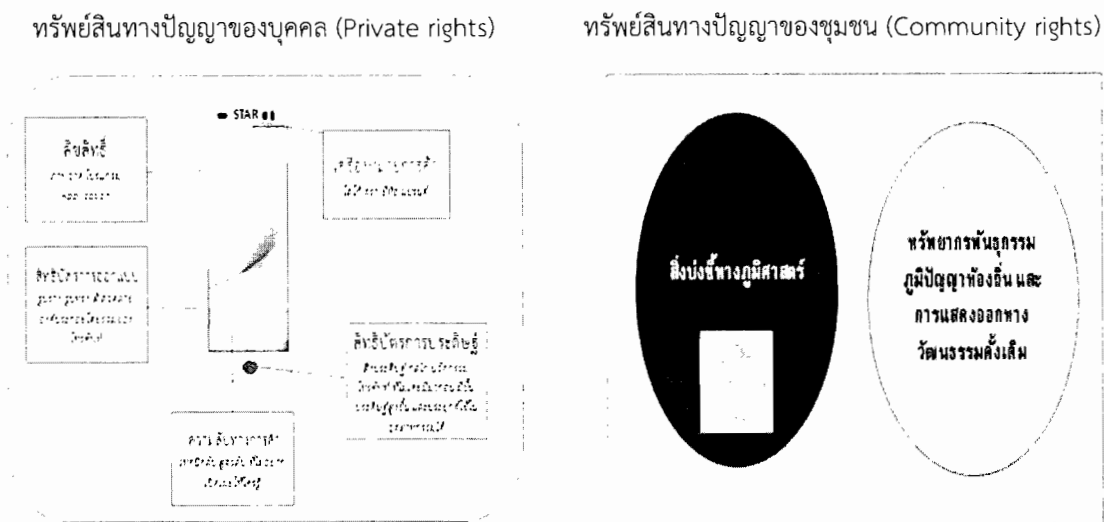
(๖) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (Geographical Indication : GI) เป็นทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน (community rights) โดยคุ้มครองชื่อภูมิศาสตร์ที่ใช้เรียกชื่อสินค้าที่มีคุณภาพหรือลักษณะพิเศษที่แตกต่างกับสินค้าประเภทเดียวกันที่เกิดจากแหล่งผลิตอื่น ปัจจุบันมีสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยที่ขึ้นทะเบียนกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ. ๒๕๔๖ แล้วรวม ๖๗ สินค้า จาก ๔๙ จังหวัด แบ่งเป็น ข้าว ๙ รายการ เช่น ข้าวสังข์หยดเมืองพัทลุง ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ข้าวฮางหอมทองสกลทวาปี ข้าวเจ๊กเชยเส้าไห้ เป็นต้น ผัก/ผลไม้ ๒๗ รายการ เช่น มะขามหวานเพชรบูรณ์ ส้มโอนครชัยศรี ส้มโอขาวชัยนาท สับปะรดศรีราชา เป็นต้น อาหาร ๑๓ รายการ เช่น หอยนางรมสุราษฎร์ธานี ไข่เค็มไชยา หมูย่างเมืองตรัง กาแฟดอยตุง กาแฟดอยช้าง เป็นต้น ผ้าไหม/ผ้าฝ้าย ๘ รายการ เช่น ผ้าตีนจกแม่แจ่ม ผ้าไหมยกดอกลำพูน ผ้าไหมแพรวากาฬสินธุ์ ผ้าไหมมัดหมี่ชนบท เป็นต้น

หัตถกรรม/อุตสาหกรรม ๙ รายการ เช่น ร่มบ่อสร้าง เครื่องปั้นดินเผาบ้านเชียง ศิลาดลเชียงใหม่ และ ครกหินอ่างศิลา เป็นต้น และไวน์/สุรา ๑ รายการ ได้แก่ ไวน์ที่ราบสูงภูเรือ

สินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะมีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจาก สินค้าประเภทเดียวกันที่ผลิตจากแหล่งอื่น เช่น ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ เป็นข้าวที่ปลูกในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งเป็นแอ่งกระทะใหญ่ เป็นดินร่วนปนทราย ลักษณะภูมิประเทศ สภาพอากาศ ธาตุอาหารในดิน ส่งผลให้ข้าวเกิดความเครียดและหลั่งสารหอมที่หอมกว่าข้าวหอมมะลิในพื้นที่อื่น ผ้าไหมยกดอกลำพูน เป็นผ้าไหมที่ทอยกวดลายให้สูงกว่าผืนผ้าเพื่อให้เกิดลวดลายสวยงามตามกรรมวิธีที่ปราณีต มีเอกลักษณ์เฉพาะ ที่เป็นมรดกทางหัตถกรรมที่ถ่ายทอดสืบกันมาในจังหวัดลำพูน กาแฟดอยช้าง เป็นกาแฟอาราบิก้าที่ได้จาก ผลกาแฟสดที่ปลูกบนดอยช้างที่ระดับความสูง ๑,๐๐๐ - ๑,๗๐๐ เมตร ในตำบลลาววี อำเภอแม่สรวย จังหวัด เชียงราย มีความหอม รสชาติกลมกล่อมเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว เป็นต้น การคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จะคุ้มครองตราบเท่าที่สินค้านั้นเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด

นอกจากนี้ ทรัพย์สินทางปัญญายังรวมถึงการคุ้มครองพันธุ์พืชใหม่ (plant varieties) และการนำ ทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมดั้งเดิม ซึ่งเป็นองค์ความรู้หรือ ประสบการณ์ที่สั่งสมกันมาเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษ ชุมชน จากรุ่นสู่รุ่น ไปพัฒนาต่อยอดสร้างมูลค่า ทางการค้า ซึ่งควรมีการเปิดเผยแหล่งที่มา ขออนุญาตก่อนใช้ และแบ่งปันผลประโยชน์ให้แก่ชุมชนหรือ ท้องถิ่นที่เป็นเจ้าของเป็นสิทธิของชุมชน

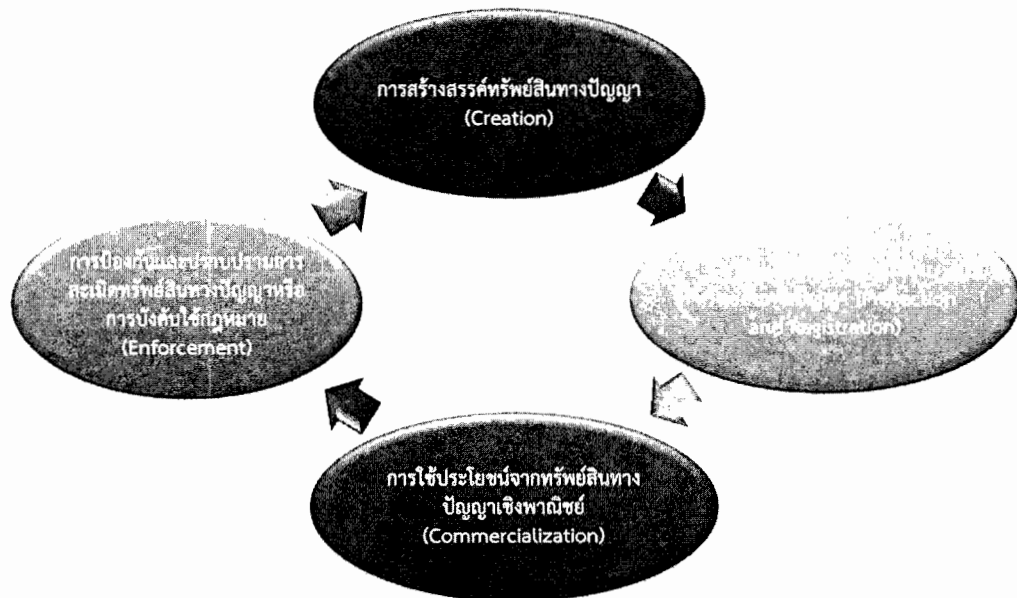
แผนภาพที่ ๑ : สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา

วัฏจักรของทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Value Chain) เริ่มขึ้นเมื่อนักสร้างสรรค์ นักวิจัย ผู้ประกอบการคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่หรือเทคโนโลยีใหม่ (Creation) แล้วนำมาขอรับความคุ้มครอง (Protection) โดยการยื่นขอจดทะเบียนที่หน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศนั้น ๆ เพื่อให้ได้รับสิทธิคุ้มครองตามที่กฎหมายกำหนด เช่น เครื่องหมายการค้า สิทธิบัตร สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ หรือหากเป็นงานลิขสิทธิ์ก็จะได้รับความคุ้มครองทันทีเมื่อมีการสร้างสรรค์ ไม่ต้องนำมาจดทะเบียน เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาสามารถนำทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (Commercialization) เช่น การอนุญาตให้ใช้สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา (license) การขายสิทธิ

ในทรัพย์สินทางปัญญาหรือเก็บค่าลิขสิทธิ์ เป็นต้น และเมื่อมีการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาก็สามารถพิทักษ์สิทธิของตนโดยการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement) ร้องทุกข์กับพนักงานเจ้าหน้าที่ เพื่อให้มีการดำเนินคดีทางอาญา หรือฟ้องเรียกค่าเสียหายทางแพ่งกับผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาได้

แผนภาพที่ ๒ : วงจรวัฏจักรของทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property Value Chain)

๑.๒ กรอบเชิงนโยบายและทิศทางของประเทศ

๑.๒.๑ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (พ.ศ. ๒๕๕๕ - ๒๕๕๙) ส่วนที่ ๓ บทที่ ๖ ยุทธศาสตร์การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจสู่การเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ระบุให้มีการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันที่มีประสิทธิภาพเท่าเทียมและเป็นธรรม โดยมีแนวทางการดำเนินงาน คือ พัฒนาระบบการจัดการทรัพย์สินทางปัญญา ตั้งแต่การส่งเสริม การจดทะเบียน การใช้ไปจนถึงการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสนับสนุนให้มีการนำผลงานวิจัย นวัตกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ จนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจ โดย

(๑) สร้างความตื่นตัวและความตระหนักของธุรกิจและทุกภาคส่วนถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญาที่มีต่อการสร้างมูลค่าเพิ่ม ต่อยอดการเติบโตของธุรกิจ ยกกระดับมาตรฐานของสินค้าและบริการ

(๒) ปรับปรุงมาตรการทางกฎหมายและกลไกการคุ้มครองสิทธิประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญา และบังคับใช้กฎหมาย เพื่อควบคุมการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ และการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นอย่างเป็นธรรม รวมทั้งส่งเสริมการพัฒนาระบบสิทธิบัตร การจดสิทธิบัตร และลิขสิทธิ์ภายในประเทศ

(๓) เร่งรัดการลดขั้นตอนและความซับซ้อนในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่ออำนวยความสะดวกแก่เจ้าของผู้วิจัย นวัตกรรม ภูมิปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ ในการครอบครองทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น

๑.๒.๒ นโยบายของรัฐบาล ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) ตลอดจนร่างกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๐ - ๒๕๖๕) ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาคการค้าและการลงทุน การขับเคลื่อนประเทศโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน โดยร่างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ข้อ ๔.๒.๔ ระบุให้มีการพัฒนาระบบคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการตรวจสอบและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การส่งเสริมการจดทะเบียนและใช้ผลงานสร้างสรรค์ด้านนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างตลาดกลางทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของไทย เพื่อให้ นักวิจัยและผู้ประกอบการสามารถนำทรัพย์สินทางปัญญาที่หมดอายุไปพัฒนาต่อยอดและใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการดำเนินการอย่างแข็งขันในการป้องปรามและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันของหน่วยงาน ควบคู่กับการสร้างจิตสำนึก การใช้สินค้าที่มีลิขสิทธิ์ถูกกฎหมาย

๑.๓ กลไกการดำเนินการ

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๖ ได้จัดตั้ง “คณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ (คทป.)” เพื่อกำหนดนโยบาย และขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนากระบวนทรัพย์สินทางปัญญาด้านการส่งเสริม คุ้มครอง ป้องกัน และปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและต่างประเทศ

๑.๓.๑ องค์ประกอบ คณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติประกอบด้วย

- นายกรัฐมนตรี เป็นประธาน
- รองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นรองประธานคนที่ ๑
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นรองประธานคนที่ ๒
- ผู้แทนระดับปลัดกระทรวงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับวัฏจักรของทรัพย์สินทางปัญญา

๑๘ หน่วยงาน เป็นกรรมการ ได้แก่ ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงการต่างประเทศ ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงยุติธรรม ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม ปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม เลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้อำนวยการสำนักงานกฤษฎีกา อัยการสูงสุด ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา ภารกิจกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ เลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และผู้ทรงคุณวุฒิ ๓ คน และมีอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นกรรมการและเลขานุการ รองอธิบดีกรมทรัพย์สินทางปัญญาเป็นผู้ช่วยเลขานุการ

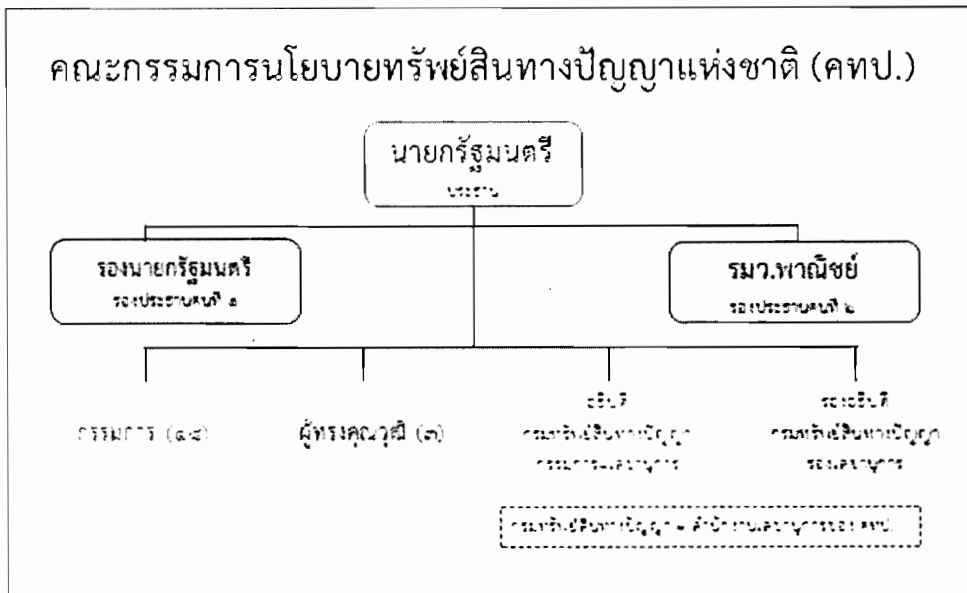
๑.๓.๒ อำนาจหน้าที่ คณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติมีอำนาจหน้าที่สำคัญ อาทิ

- กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญา ส่งเสริมคุ้มครอง ป้องปรามการละเมิดสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงแนวทางในการดำเนินการ

- ขับเคลื่อนและติดตามการปฏิบัติงานตามนโยบายและยุทธศาสตร์ให้สัมฤทธิ์ผล
- ออกระเบียบ ประกาศ และคำสั่ง เพื่อปฏิบัติตามระเบียบฯ
- แต่งตั้งคณะอนุกรรมการ คณะทำงาน และที่ปรึกษา เพื่อดำเนินการใด ๆ ตามที่คณะกรรมการฯ มอบหมาย
- รายงานผลต่อคณะรัฐมนตรีอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง

ทั้งนี้ ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามนโยบาย ยุทธศาสตร์ ดังกล่าวให้ความร่วมมือ สนับสนุน หรือดำเนินการให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ และให้กรมทรัพย์สินทางปัญญาทำหน้าที่ “สำนักงานเลขานุการของคทป.” เพื่อรับผิดชอบงานธุรการ งานวิชาการ งานประชุม และติดตาม วิเคราะห์ ประเมินผลการปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของ คทป.

แผนภาพที่ ๓ : โครงสร้างและองค์ประกอบของคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ

๑.๔ การพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของไทย

ไทยมีการพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สอดคล้องกับพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยเป็นภาคีและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยเมื่อวันที่ ๓ กรกฎาคม ๒๕๕๕ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์ทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๙ ตามที่คณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติเสนอ โดยมีวัตถุประสงค์คือ

(๑) เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคและการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้ประเทศไทยสามารถพึ่งพาตนเองได้ในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ให้คนไทยเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น และใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและบริการ

(๒) เพื่อให้ทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทรัพยากรชีวภาพของไทย ได้รับการคุ้มครองอย่างเหมาะสมทั้งในและต่างประเทศ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล และทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

(๓) เพื่อป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่อง และเป็นธรรม

(๔) เพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สนับสนุนการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา โดยครอบคลุมทั้งด้านบุคลากร เงินทุน และโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพ

แผนยุทธศาสตร์ทรัพย์สินทางปัญญา พ.ศ. ๒๕๕๖ – ๒๕๕๙ ประกอบด้วย ๗ ยุทธศาสตร์ ซึ่งที่ผ่านมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการดำเนินการตามแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าว ดังนี้

(๑) **ยุทธศาสตร์สร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา** เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญาของไทย โดยเฉพาะในสาขาที่ไทยมีศักยภาพการแข่งขันในเวทีโลก โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) สำนักงานคณะกรรมการนโยบายวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรมแห่งชาติ (สวทน.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) กระทรวงสาธารณสุข กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น การจัดทำโครงการสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีของอุตสาหกรรมไทย (Industrial Technology Assistant Program : iTAP) เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ SMEs ใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา การขึ้นบัญชีนวัตกรรมไทย การจัดทำคลังข้อมูลการวิจัยไทย ฐานข้อมูลภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย และฐานข้อมูลสิทธิบัตร เป็นต้น

(๒) **ยุทธศาสตร์ทรัพย์สินทางปัญญาในเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค** เพื่อให้มีการนำทรัพย์สินทางปัญญาของคนไทยไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง พัฒนาเป็นสินค้าและบริการที่สร้างมูลค่าเพิ่มในเชิงพาณิชย์ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงอุตสาหกรรม ศูนย์ความรู้ด้านการออกแบบและความคิดสร้างสรรค์ (TCDC) กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น การนำผลงานวิจัยและพัฒนาไปใช้ปรับปรุงกระบวนการผลิต การจัดงานมหกรรมทรัพย์สินทางปัญญา (IP Fair) และงานแสดงสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI Market) โครงการขับเคลื่อนผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ (Thailand Tech Show) เป็นต้น

(๓) **ยุทธศาสตร์การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา** เพื่อสร้างระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา สอดคล้องกับมาตรฐานสากล เหมาะสม และเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี รวมทั้งพัฒนาระบบการคุ้มครองภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรชีวภาพ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น

ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น การแก้ไขกฎหมายลิขสิทธิ์และกฎหมายความลับทางการค้า การเพิ่มจำนวนบุคลากรที่ตรวจสอบสิทธิบัตร การนำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

(๔) **ยุทธศาสตร์การป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา** เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างความเป็นธรรมทางการค้า โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร กรมวิชาการเกษตร

กรมการค้าต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น การจัดชุดปฏิบัติการจับกุมและยึดสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การพัฒนาระบบเชื่อมโยงฐานข้อมูลการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น

(๕) ยุทธศาสตร์การศึกษาและสร้างวัฒนธรรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อพัฒนาระบบการศึกษาเพื่อสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านทรัพย์สินทางปัญญา และเพื่อให้คนไทยมีค่านิยมและจิตสำนึกในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงศึกษาธิการ กรมทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น การส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาภาครัฐมีการดำเนินการจัดการทรัพย์สินทางปัญญาในสถาบันการศึกษาอย่างเป็นระบบ การจัดทำคู่มือการเรียนการสอนเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในระบบการศึกษาไทย และการรณรงค์สร้างจิตสำนึกในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น

(๖) ยุทธศาสตร์ความร่วมมือด้านต่างประเทศ เพื่อให้ประเทศไทยมีการพัฒนาระบบทรัพย์สินทางปัญญาสอดคล้องกับการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในระดับสากล และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมทรัพย์สินทางปัญญา

ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น ความร่วมมือกับสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาต่างประเทศ เช่น ญี่ปุ่น สหภาพยุโรป สิงคโปร์ องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก เป็นต้น เพื่อแสวงหาความร่วมมือด้านทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การฝึกอบรมบุคลากร การพัฒนาฐานข้อมูล เป็นต้น

(๗) ยุทธศาสตร์ด้านการเงินการคลัง เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุน ระบบประเมินมูลค่าและการแปลงทรัพย์สินทางปัญญาเป็นทุน ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการสนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรค์ การคุ้มครอง การปราบปรามการละเมิด และนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย

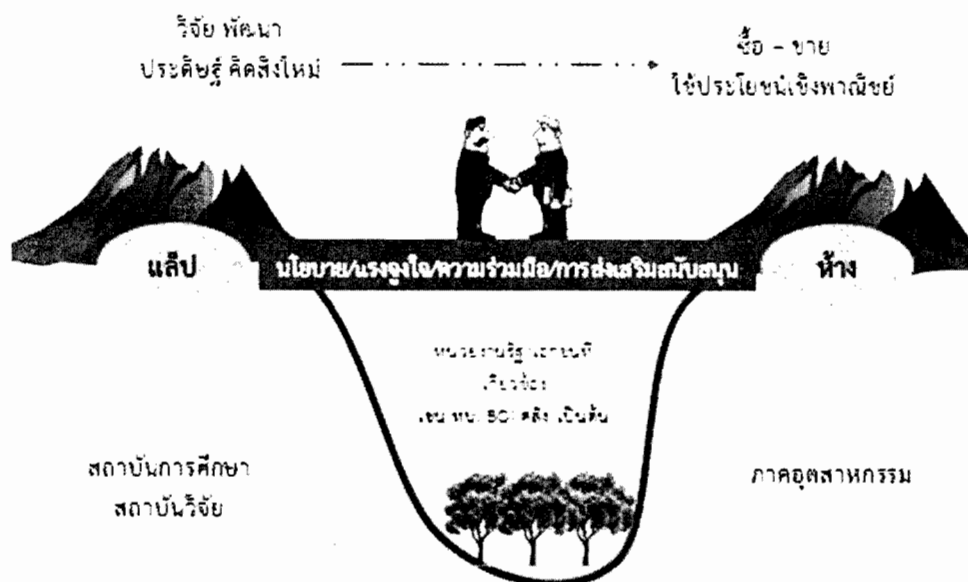
ผลการดำเนินการตามยุทธศาสตร์ เช่น โครงการนวัตกรรมดีไม่มีดอกเบี้ย การให้ทุนเครือข่าย วิสาหกิจนวัตกรรม การยกเว้นภาษีสำหรับค่าใช้จ่ายด้านการวิจัยและพัฒนา การบัญญัติพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นต้น

๑.๕ ปัญหาและอุปสรรค

๑.๕.๑ ประชาชนยังขาดความตระหนัก ความรู้ ความเข้าใจ ในเรื่องความสำคัญ ประโยชน์ และการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา แม้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องของไทยทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา จะได้รับณรงค์ประชาสัมพันธ์ สร้างความตระหนักด้านทรัพย์สินทางปัญญาและต่อต้านการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา แต่ทรัพย์สินทางปัญญายังถือเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย ประชาชนทั่วไปยังไม่เห็นความสำคัญและขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา ยังพบการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ทั่วไป ทั้งในตลาดและบนอินเทอร์เน็ต

๑.๕.๒ ขาดการเชื่อมโยงระหว่างการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาและการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (Creation and Commercialization) หน่วยงานของไทยได้พยายามส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาในประเทศเพิ่มมากขึ้น และให้ผู้ประกอบการใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและบริการ และสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน แต่ที่ผ่านมาก็ยังไม่ประสบความสำเร็จในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์เท่าที่ควร เพราะเป็นงานวิจัยที่เน้นความสามารถของนักวิจัยเป็นหลัก ไม่ได้เน้นการวิจัยเพื่อตอบสนองความต้องการของประเทศหรือเน้นสร้างนวัตกรรมเพื่อการแข่งขัน ทำให้ผลงานวิจัยไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดและขายในเชิงพาณิชย์ได้ หรืออีกนัยหนึ่งก็คืองานวิจัยจากห้องแล็บก็ยังไม่สามารถสู “ห้าง” หรือไม่สามารถก้าวข้ามหุบเหวมรณะ (valley of death) ได้

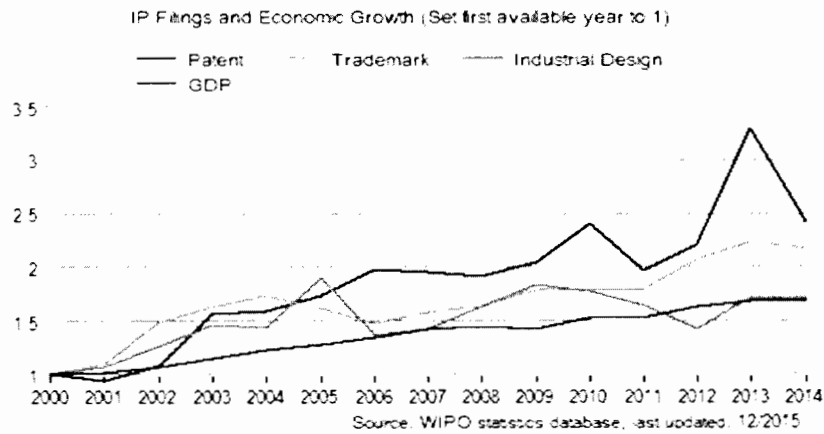
แผนภาพที่ ๔ : ปัญหาการเชื่อมโยงระหว่างการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาและการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (valley of death)

สาเหตุสำคัญอีกประการ คือ นักวิจัยยังไม่เห็นความสำคัญของการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตร ทำ patent mapping หรือรายงาน patent landscape เพื่อวิเคราะห์ก่อนว่า แนวโน้มเทคโนโลยีหรือการประดิษฐ์ที่มีการจดทะเบียนสิทธิบัตรไว้แล้วเป็นอย่างไร การประดิษฐ์หรือนวัตกรรมที่ทำการวิจัยมีผู้คิดค้นไว้แล้วหรือไม่ มากน้อยเพียงใด เพราะหากมีผู้คิดค้นไว้ก่อนแล้ว ก็จะไม่สามารถนำงานวิจัยนั้นมาจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ โดยงานวิจัยที่จะจดทะเบียนสิทธิบัตรได้ต้องเป็นการประดิษฐ์ใหม่ในโลกเท่านั้น ผู้วิจัยจึงควรเน้นงานวิจัยที่ต่อยอดจากงานวิจัยเดิมหรือสร้างสรรค์งานใหม่ เพื่อให้งานวิจัยสามารถจดทะเบียนคุ้มครองสิทธิบัตรได้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ เป็นที่สนใจและจูงใจให้มีผู้ซื้อหรือลงทุน เพราะเป็นเทคโนโลยีใหม่ที่ น่าจะช่วยแก้ปัญหาปัจจุบันได้ เป็นต้น ที่ผ่านมา งานวิจัยของคนไทยยังจดทะเบียนสิทธิบัตรได้น้อย โดยคนไทยมีการยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรน้อยเมื่อเทียบกับคนต่างชาติที่ยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรในประเทศไทยหรือคิดเป็นอัตราส่วน ๑๕ : ๘๕ (แผนภาพที่ ๖)

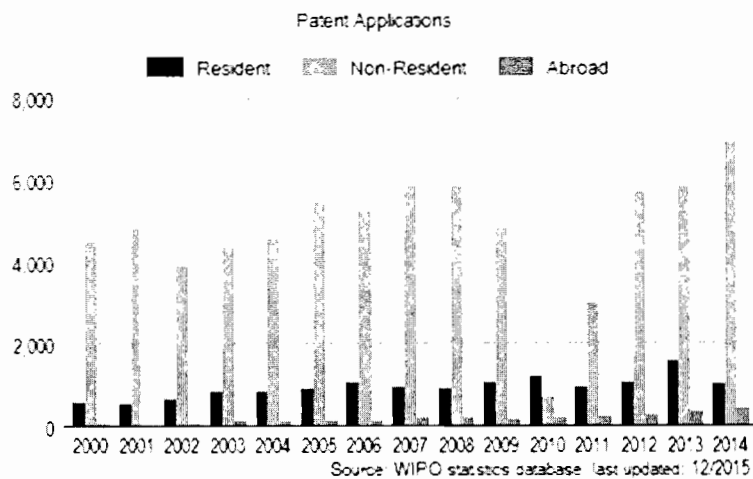
อย่างไรก็ดี สัดส่วนการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าและการออกแบบของคนไทยอยู่ในอัตราสูงเพื่อเทียบกับจำนวนผู้ยื่นขอจดทะเบียนต่างประเทศในประเทศไทย คิดเป็นร้อยละ ๖๐ : ๔๐ และ ๗๐ : ๓๐ ตามลำดับ (แผนภาพที่ ๗ และ ๘) ทำให้เห็นว่า ในปัจจุบัน คนไทยมีศักยภาพและเห็นความสำคัญในเรื่องการสร้างแบรนด์และการออกแบบสินค้ามากกว่าด้านการวิจัยและพัฒนา ซึ่งหากต้องการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วด้วยทรัพย์สินทางปัญญาและนวัตกรรม ก็จำเป็นต้องสร้างเสริมองค์ความรู้แก่นักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ นักวิจัยไทยในเรื่องนี้มากขึ้น

แผนภาพที่ ๕ : สถิติการยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ (GDP) ของไทย ปี ๒๕๔๓- ๒๕๕๗

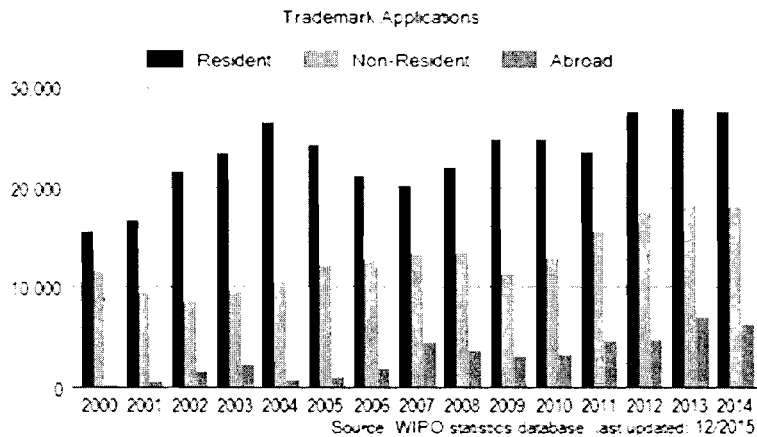
ที่มา: องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (<http://www.wipo.int>)

แผนภาพที่ ๖ : สถิติการยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรของคนไทยและต่างชาติในประเทศไทย ปี ๒๕๔๓- ๒๕๕๗

ที่มา: องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (<http://www.wipo.int>)

แผนภาพที่ ๗ : สถิติการยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าของคนไทยและต่างชาติในประเทศไทย ปี ๒๕๔๓- ๒๕๕๗

ที่มา: องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (<http://www.wipo.int>)

แผนภาพที่ ๘ : สถิติการยื่นขอจดทะเบียนการออกแบบของคนไทยและต่างชาติในประเทศไทย ปี ๒๕๔๓- ๒๕๕๗

ที่มา: องค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (<http://www.wipo.int>)

นอกจากนี้ โครงสร้างพื้นฐานของระบบวิจัยของไทยยังมีความอ่อนแอ โดยขาดแคลนนักวิจัยและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งปริมาณและคุณภาพ ขาดแคลนเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการวิจัยที่ทันสมัย เนื่องจากการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดซื้ออุปกรณ์ใหม่หรืออุปกรณ์ทดแทนในสถาบันศึกษาหรือสถาบันวิจัยยังมีข้อจำกัดอยู่มาก

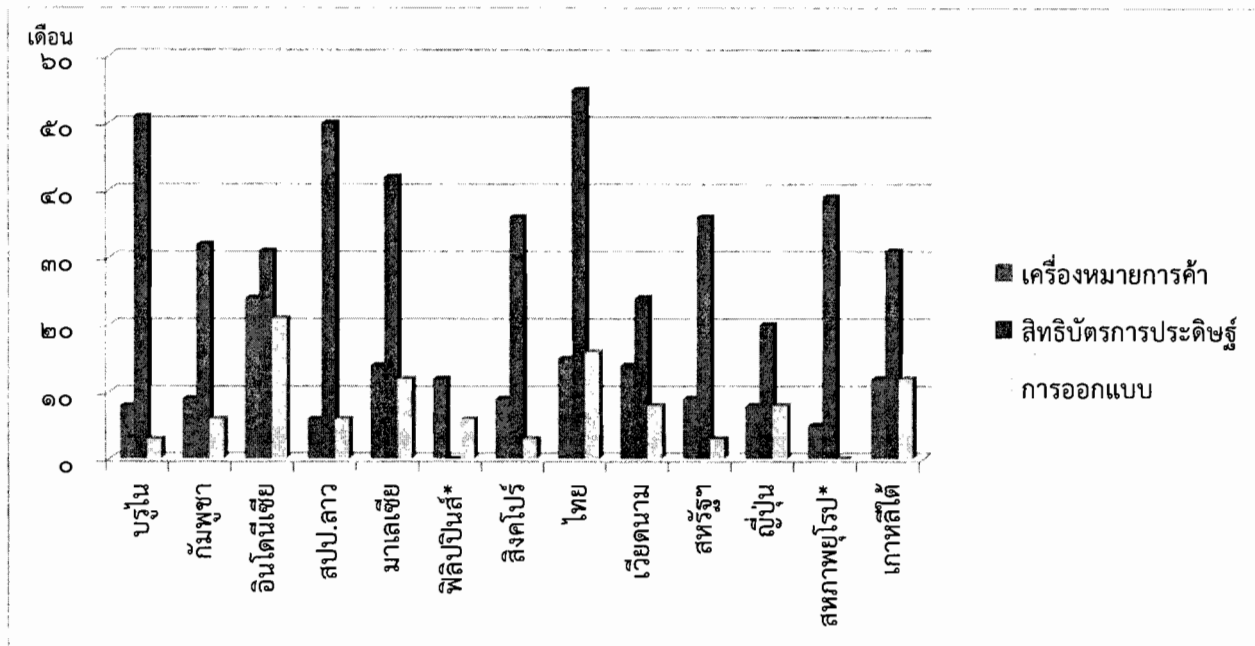
๑.๕.๓ งานค้างสะสมและความล่าช้าในการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งอาจกระทบต่อการดำเนินธุรกิจและการตัดสินใจลงทุน กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหลักด้านการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งขณะนี้เผชิญความท้าทายอย่างมากเพราะมีคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาค้างสะสมเป็นจำนวนมาก เนื่องจากได้รับคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในส่วนของกรยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเฉลี่ย (๒๕๕๕-๒๕๕๘) ร้อยละ ๕.๒ ต่อปี การยื่นขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ย (๒๕๕๕-๒๕๕๘) ร้อยละ ๕.๐ ต่อปี แต่กรมทรัพย์สินทางปัญญามีข้อจำกัดด้านบุคลากรที่เป็นผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า ซึ่งมีหน้าที่ในการตรวจสอบและสั่งรับจดทะเบียน โดยข้อมูล ณ เดือนเมษายน ๒๕๕๙ กรมทรัพย์สินทางปัญญามีผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและนายทะเบียนเครื่องหมายการค้า รวม ๕๙ คน แม้ที่ผ่านมามาจะมีความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหาและเพิ่มประสิทธิภาพ การรับจด

ทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) และการ Outsource งานสืบค้นข้อมูลเบื้องต้น^๑ เป็นต้น แต่ก็ยังไม่สามารถจัดปัญหาทางค้ำสะสมจำนวนมากได้ (ณ วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๘ มีคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาค้ำสะสมจำนวน ๖๓,๘๘๘ คำขอ) จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่หน่วยงานจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของไทยต้องได้รับจัดสรรอัตรากำลังผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าเพิ่ม โดยเฉพาะในสาขาเทคโนโลยีที่ขาดแคลนและต้องอาศัยความเชี่ยวชาญ เช่น ไบโอเทคโนโลยี นาโนเทคโนโลยี เคมี ฟิสิกส์ วิศวกรรม เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถเพิ่มจำนวนบุคลากรที่ทำหน้าที่เป็นผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพ ฝึกปรือความเชี่ยวชาญและความชำนาญของผู้ตรวจสอบ

ปัจจุบัน กรมทรัพย์สินทางปัญญาใช้เวลาในการจดทะเบียนสิทธิบัตรการประดิษฐ์ สิทธิบัตรการออกแบบ และเครื่องหมายการค้า เฉลี่ยคำขอละ ๕๕ เดือน ๑๖ เดือน และ ๑๕ เดือน ตามลำดับ (แผนภาพที่ ๙) โดยหากเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วพบว่า ไทยใช้เวลาในการจดทะเบียนสิทธิบัตรเฉลี่ยนานที่สุดในอาเซียน (๕๕ เดือน) รองลงมา คือ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (๕๐ เดือน) และมาเลเซีย (๔๒ เดือน) ประเทศที่ใช้เวลาในการจดทะเบียนสิทธิบัตรเฉลี่ยเร็วที่สุดในอาเซียน ๓ อันดับแรก ได้แก่ เวียดนาม (๒๔ เดือน) อินโดนีเซีย (๓๑ เดือน) และกัมพูชา (๓๒ เดือน) ตามลำดับ ระยะเวลาการจดทะเบียนสิทธิบัตรเฉลี่ยของสหรัฐอเมริกา เกาหลีใต้ และญี่ปุ่น ได้แก่ ๓๖ เดือน ๓๑ เดือน และ ๒๐ เดือนตามลำดับ

^๑กรมทรัพย์สินทางปัญญายังไม่สามารถ Outsource งานพิจารณาสั่งการและตรวจสอบสาระสำคัญของการประดิษฐ์ที่มายื่นขอจดสิทธิบัตรให้กับบุคคลภายนอกไปช่วยทำงานได้ เนื่องจากกฎหมายระบุให้ผู้ที่ทำหน้าที่ส่งรับหรือไม่รับจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาต้องเป็นข้าราชการเท่านั้น เพราะเป็นการใช้อำนาจทางปกครองและต้องเป็นผู้ที่เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน สามารถปฏิบัติงานได้อย่างต่อเนื่อง ต้องรับภาระความรับผิดชอบตามกฎหมายในกระบวนการอุทธรณ์ และการฟ้องร้องในชั้นศาล มีความน่าเชื่อถือ เป็นกลาง ไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน สามารถรักษาความลับข้อมูล ซึ่งหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศก็ปฏิบัติเช่นเดียวกัน คือ ใช้บุคลากรภายในเป็นผู้ตรวจสอบ ไม่ Outsource งานด้านการตรวจสอบให้บุคคลภายนอก

แผนภาพที่ ๙ : ระยะเวลาการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของไทยและต่างประเทศ

*** *หมายเหตุ - ไม่มีข้อมูลระยะเวลาการจดทะเบียนสิทธิบัตรของฟิลิปปินส์
 - สหภาพยุโรปใช้ระบบการจดทะเบียนการออกแบบโดยไม่ตรวจสอบก่อน แต่จะเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียสามารถคัดค้านภายหลังจากจดทะเบียนได้
 ที่มา: ข้อมูลจากกรมทรัพย์สินทางปัญญา ณ เดือนพฤศจิกายน ๒๕๕๘

ตารางที่ ๑ : เปรียบเทียบภาระงานของผู้ตรวจสอบไทยและต่างประเทศ

ประเทศ	เครื่องหมายการค้า	สิทธิบัตร	การออกแบบ
ไทย	๒,๔๙๔	๓๒๕	๔๘๕
สหรัฐอเมริกา	๑,๐๖๑	๖๙	๒๕๐
สหภาพยุโรป	๕๐๒	๗๗	๓,๖๒๑
มาเลเซีย	๓๓๒	๗๑	๑๑๑
สิงคโปร์	๑,๐๘๔	๑๐๓	N/A
เวียดนาม	๕๗๐	๗๗	๒๑๐

ที่มา: กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

ทั้งนี้ แม้ว่าหลักการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาจะให้ความคุ้มครองย้อนหลังนับตั้งแต่วันที่ยื่นคำขอจดทะเบียน แต่หากการตรวจสอบคำขอล่าช้า และยังไม่สามารถประกาศผลการพิจารณาได้ว่าคำขอจะได้รับการจดทะเบียนหรือไม่ ผู้ยื่นคำขอ ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ จะขาดความมั่นใจว่า คำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญานั้นจะได้รับการอนุมัติให้จดทะเบียนหรือไม่ และอาจไม่กล้านำทรัพย์สินทางปัญญาดังกล่าวไปซื้อ-ขายหรือใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ รวมถึงเมื่อมีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเกิดขึ้น ก็ยังไม่สามารถ

ดำเนินคดีเอาผิดกับผู้ละเมิดตามกฎหมาย ทำให้การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาช้าส่งผลอย่างมากต่อการประกอบธุรกิจหรือการตัดสินใจลงทุน

ล่าสุด คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๕๙ เห็นชอบการเพิ่มอัตราข้าราชการของกรมทรัพย์สินทางปัญญา จำนวน ๑๒๐ อัตรา โดยแบ่งเป็น ๓ ระยะ ดังนี้ (๑) ปีงบประมาณ ๒๕๕๙ จำนวน ๕๒ อัตรา (๒) ปีงบประมาณ ๒๕๖๐ จำนวน ๓๗ อัตรา และ (๓) ปีงบประมาณ ๒๕๖๑ จำนวน ๓๑ อัตรา ซึ่งจะส่งผลให้ไทยมีผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรการประดิษฐ์เป็น ๙๘ คน ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรการออกแบบเป็น ๑๙ คน และนายทะเบียนเครื่องหมายการค้าเป็น ๔๐ คน ภายในปี ๒๕๖๑

นอกจากปัญหาเรื่องข้อจำกัดของบุคลากรแล้ว กรมทรัพย์สินทางปัญญายังประสบปัญหาเรื่องการบริหารงานของหน่วยงานให้มีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นหน่วยงานราชการ การบริหารรายได้งบประมาณ และบุคลากรจึงอยู่ภายใต้กฎระเบียบและกรอบการบริหารราชการแผ่นดิน ซึ่งแตกต่างจากสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาของหลายประเทศที่มีการบริหารจัดการที่คล่องตัว ทั้งด้านงบประมาณและบุคลากร (ตารางที่ ๒) ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้สร้างสรรค์ นักวิจัย เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และนักลงทุน ที่จะเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจการค้าของประเทศได้มากกว่า

ตารางที่ ๒ : รูปแบบการบริหารงานสำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ

หัวข้อ	สหรัฐอเมริกา	เกาหลีใต้	ญี่ปุ่น	ฟิลิปปินส์	มาเลเซีย	สิงคโปร์
ชื่อหน่วยงาน	United States Patent and Trademark Office (USPTO)	Korean Intellectual Property Office (KIPO)	Japan Patent Office (JPO)	Intellectual Property Office of the Philippines (IPOPPL)	Intellectual Property Corporation of Malaysia (MyIPO)	Intellectual Property Office of Singapore (IPOS)
สังกัด	กระทรวงพาณิชย์	กระทรวงการค้า อุตสาหกรรม และพลังงาน	กระทรวงเศรษฐกิจ การค้า และ อุตสาหกรรม	กระทรวงการค้าและ อุตสาหกรรม	กระทรวงการค้า ภายในและผู้บริโภค	กระทรวงกฎหมาย
หน้าที่	จดทะเบียนสิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า+ประสานการปราบปราม	จดทะเบียนสิทธิบัตร และเครื่องหมายการค้า+ประสานการปราบปราม	จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา+ประสานการปราบปราม	จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา+ประสานการปราบปราม	จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา	จดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา และพันธุ์พืชใหม่
แหล่งรายได้	ค่าธรรมเนียม+รัฐสนับสนุน	ค่าธรรมเนียม+รัฐสนับสนุน	ค่าธรรมเนียม	ค่าธรรมเนียม	ค่าธรรมเนียม	ค่าธรรมเนียม
การบริหารจัดการรายได้	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ
การบริหารจัดการบุคลากร	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ	ภายใต้หลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนด	ภายใต้หลักเกณฑ์ที่รัฐกำหนด	มีอิสระในการบริหารจัดการ	มีอิสระในการบริหารจัดการ

๑.๕.๔ ปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญายังมีอยู่ทั้งในท้องตลาดและบนอินเทอร์เน็ต ยังพบปัญหาการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในหลายพื้นที่การค้าสำคัญของไทย เช่น บ้านหม้อ คลองถม ศูนย์การค้ามาบุญครอง รวมทั้งพื้นที่การค้าตลาดใกล้ชายแดนและแหล่งท่องเที่ยว เช่น ตลาดโรงเกลือ ไนท์บาซาร์ หาดป่าตอง เป็นต้น

นอกจากนี้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้รูปแบบการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเปลี่ยนไป จากเดิมที่พบการละเมิดในพื้นที่การค้า เป็นการละเมิดบนอินเทอร์เน็ตมากขึ้น รวมถึงการละเมิดสัญญาณ

เคเบิลและสัญญาณดาวเทียม ซึ่งการละเมิดเหล่านี้ส่งผลต่อเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาอย่างกว้างขวางและรุนแรงมากขึ้น และทำให้สภาพแวดล้อมและบรรยากาศไม่เอื้อต่อการส่งเสริมการสร้างสรรค คิดค้นนวัตกรรมใหม่ และบั่นทอนความเชื่อมั่นของนักลงทุนของไทยและต่างประเทศ ในขณะที่พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ ก็ไม่ได้กำหนดให้การกระทำความผิดตามกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเป็นมูลฐานความผิดในการร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งระงับหรือสกัดกั้นการแพร่หลายของข้อมูลที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนอินเทอร์เน็ต จึงทำให้มีการละเมิดบนอินเทอร์เน็ตสูงขึ้น

การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาของไทยเป็นมาตรการทางอาญาควบคู่ไปกับมาตรการทางแพ่ง ซึ่งเจ้าของสิทธิส่วนใหญ่ประสงค์จะได้รับชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งที่ได้รับจากการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญามากกว่าการนำตัวผู้ละเมิดมาลงโทษทางอาญา

การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์เพลงในประเทศไทยทำโดยผ่านบริษัทจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ ซึ่งปัจจุบันมีถึง ๒๔ บริษัท โดยแต่ละบริษัทกำหนดหลักเกณฑ์ เงื่อนไข และค่าลิขสิทธิ์เอง ไม่ได้ผ่านองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ ซึ่งเป็นองค์กรกลาง ไม่แสวงหากำไร เหมือนในหลายประเทศ จึงพบปัญหาเรื่องการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อน เนื่องจากในบางกรณีครูเพลงอาจโอนลิขสิทธิ์หรืออนุญาตให้ผู้จัดเก็บค่าลิขสิทธิ์หลายรายทำการจัดเก็บ นอกจากนี้ ยังมีกรณีแอบอ้างเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ไปเรียกเก็บค่าลิขสิทธิ์ เนื่องจากประเทศไทยยังขาดกลไกหรือระบบที่ผู้ใช้งานลิขสิทธิ์จะสามารถตรวจสอบความเป็นเจ้าของงานลิขสิทธิ์ที่แท้จริงเพื่อความเป็นธรรม จึงส่งต่อผลกระทบการประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการร้านอาหาร โรงแรม คาราโอเกะ หรือผู้ใช้งานลิขสิทธิ์อื่น ๆ อาจถูกข่มขู่หรือต้องจ่ายค่าลิขสิทธิ์ซ้ำซ้อน

นอกจากนี้ ยังมีผู้ส่งออกไทยที่ประสบความสำเร็จในการส่งออกสินค้าและบริการจนเป็นที่ยอมรับในต่างประเทศ แต่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศที่ส่งออก ทำให้ประสบปัญหาเรื่อง สินค้าและบริการส่งออกจากไทยถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ เช่น ถูกปลอมแปลงเครื่องหมายการค้า ทำให้ผู้บริโภคสับสนว่าเป็นสินค้าจากไทยหรือไม่ เพราะสินค้าปลอมที่มีคุณภาพไม่ได้มาตรฐานหรือไม่ดีเท่าสินค้าจริง จึงอาจส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของสินค้าที่จริง ทำให้สูญเสียตลาดได้ หรือกรณีถูกกลั่นกลอนนำเครื่องหมายการค้าของไทยไปยื่นจดทะเบียนไว้ก่อนในต่างประเทศ ทำให้เจ้าของที่แท้จริงอาจต้องเสียค่าใช้จ่ายเพื่อดำเนินการทางกฎหมายหรือเสียค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องหมายการค้าคืนมา จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมและสร้างองค์ความรู้ให้ผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไทยในการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศที่ส่งออก เพื่อป้องกันการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยในต่างประเทศและสามารถบังคับใช้กฎหมายกับผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาอย่างเคร่งครัดเพื่อรักษาสิทธิตามกฎหมาย

๑.๕.๕ การลักลอบนำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม ไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม แต่ระบบการคุ้มครองป้องกันการนำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยเพื่อไม่ให้มีผู้นำไปใช้อย่างไม่เหมาะสมยังไม่มีประสิทธิภาพ จึงพบปัญหาต่างชาดลักลอบนำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยไปใช้ เช่น กรณีการนำชื่อ “ถาซัดัดตน” ไปจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในญี่ปุ่น กรณีการนำพันธุ์ข้าวหอมมะลิไทยไปวิจัยเพื่อปรับปรุงพันธุ์ในสหรัฐอเมริกา หรือการใช้ถ้อยคำ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายการค้าซึ่งอาจสร้างความสับสนแก่ผู้บริโภคว่าเป็นข้าวหอมมะลิจากประเทศไทย เป็นต้น

ยังมีปัญหาเรื่องฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยที่ยังไม่สมบูรณ์ ไม่ครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกสาขา อีกทั้งมีรูปแบบแตกต่างกันตามภารกิจของแต่ละหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น ฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุกรรมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ฐานข้อมูลพันธุ์พืชของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม และฐานข้อมูลภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ไทยยังไม่มีเก็บข้อมูลที่เป็นมาตรฐาน ขาดการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงาน และยังไม่มีการคลังข้อมูลของชาติ (National Digital Library) เพื่อประโยชน์ในการวิจัยและพัฒนาต่อยอด และคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย

ในขณะที่อินเดียมีการจัดทำห้องสมุดดิจิทัลสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge Digital Library : TKDL) รวบรวมองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับสมุนไพร ครอบคลุมสูตรยาอายุรเวช ๓๕,๐๐๐ ตำรับ และได้เชื่อมโยงข้อมูลนั้นกับสำนักงานสิทธิบัตรของต่างประเทศ ดังนั้น เมื่อมีผู้ยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรที่จะเกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่น สมุนไพรของอินเดีย สำนักงานสิทธิบัตรของต่างประเทศก็จะสามารถตรวจสอบกับห้องสมุดดิจิทัลสำหรับภูมิปัญญาท้องถิ่น (Traditional Knowledge Digital Library : TKDL) ของอินเดียว่ามีความซ้ำซ้อนกันหรือมีความใหม่หรือไม่ เพื่อป้องกันผู้แอบอ้างเอาภูมิปัญญาของอินเดียไปจดสิทธิบัตร

นอกจากนี้ ไทยยังขาดกลไกที่มีประสิทธิภาพในการติดตามเฝ้าระวังการนำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม และยังไม่มีการกลไกในการติดตามตรวจสอบ (check points) การปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องการเปิดเผยแหล่งที่มา ขออนุญาตก่อนใช้ และแบ่งปันผลประโยชน์จากการต่อยอดหรือใช้ทรัพยากรพันธุกรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นกลับคืนสู่ชุมชนผู้เป็นเจ้าของทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

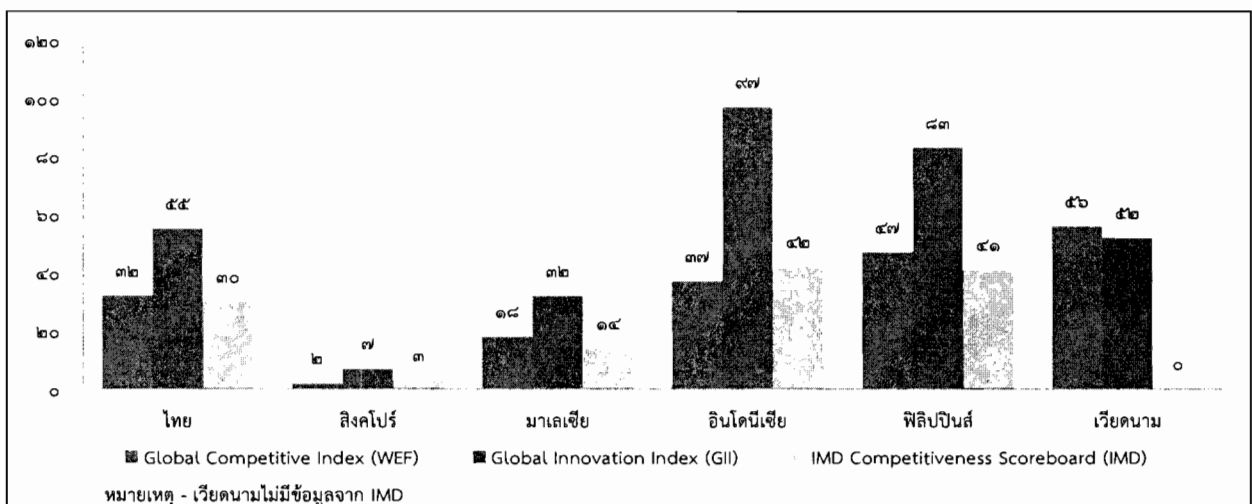
๑.๕.๖ ชุมชนยังไม่เข้าใจถึงประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ปัจจุบันมีสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จาก ๔๙ จังหวัด (๖๗ รายการ) จาก ๗๗ จังหวัดของไทยที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว แต่ยังมีอีก ๑๔ จังหวัดที่ยังไม่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ได้แก่ สงขลา นครสวรรค์ กำแพงเพชร ลพบุรี อัญญา ระนอง สระแก้ว กาญจนบุรี กระบี่ สมุทรสาคร สตูล ตาก สิงห์บุรี และกรุงเทพมหานคร และกรมทรัพย์สินทางปัญญาอยู่ระหว่างการพิจารณาคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จาก ๑๔ จังหวัด เช่น ข้าวหอมกระดังงานราธิวาส มะม่วงน้ำดอกไม้สีทองบางคล้า เนื้อโคขุนโพนยางคำ เสือจันทบุรี เป็นต้น ส่วนหนึ่งเป็นเพราะประชาชนหรือผู้ผลิตในชุมชน อำเภอหรือจังหวัด ยังขาดความเข้าใจในเรื่อง การขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และประโยชน์ที่จะได้รับ หรือยังไม่สามารถรวมกลุ่มผู้ผลิตเพื่อยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ได้ ซึ่งการผลิตสินค้าให้ได้มาตรฐานและคุณภาพตามหลักเกณฑ์ของการขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์เป็นเรื่องที่ต้องสร้างความเข้าใจให้กับชุมชนที่จะต้องเรียนรู้และให้ความสำคัญ ต้องจัดให้มีการควบคุมมาตรฐานและคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากหลักเกณฑ์สำคัญของการขึ้นทะเบียนสินค้าเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ คือ สินค้าจะต้องได้มาตรฐาน มีการควบคุมคุณภาพการผลิตตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลเป็นการยกระดับราคาสินค้า เช่น ส้มโอทับทิมสยามปากพนังที่เดิมขายลูกละ ๑๐๐ บาท แต่ราคาสินค้าเพิ่มขึ้นเป็นลูกละ ๔๐๐ บาท เมื่อขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ข้าวสังข์หยดเมืองพัลลึง เดิมกิโลกรัมละ ๕๐ บาท ราคาเพิ่มขึ้นเป็นกิโลกรัมละ ๙๐ บาท เป็นต้น

๑.๖ ทริพีสินทางปัญญาและขีดความสามารถการแข่งขันของไทย

๑.๖.๑ ในปี ๒๕๕๘ สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการหรือสถาบันไอเอ็มดี (International Institute for Management Development : IMD) จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๐ จาก ๖๑ ประเทศ โดยลดลงจากในปี ๒๕๕๗ ซึ่งอยู่ในอันดับที่ ๒๙ ในขณะที่ World Economic Forum (WEF) ได้จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยอยู่ในอันดับที่ ๓๒ จาก ๑๔๔ ประเทศ จากเดิม อยู่ในอันดับที่ ๓๑ ในปี ๒๕๕๗ โดยในรายงานของทั้งสองสถาบันสรุปตรงกันว่า ไทยยังมีความอ่อนแอด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เนื่องจากมีข้อจำกัดด้านการลงทุนในการวิจัยและพัฒนา การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี จำนวนบุคลากรทางการวิจัยและพัฒนา จำนวนสิทธิบัตรและการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา กล่าวคือ คนไทยมีการยื่นขอจดทะเบียนสิทธิบัตรค่อนข้างน้อย (แผนภาพที่ ๕) หรือประมาณ ๓ คำขอต่อ ๑๐๐,๐๐๐ คน (หากเปรียบเทียบกับประเทศอาเซียนอื่นที่ถูกจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันในลำดับต้น ได้แก่ สิงคโปร์ จำนวน ๑๐๑ คำขอ มาเลเซีย ๗.๗ คำขอ และประเทศพัฒนาแล้ว เช่น ญี่ปุ่น ๓๗๑ คำขอ เกาหลี ๔๔๕ คำขอ สหรัฐอเมริกา ๑๕๘ คำขอ เป็นต้น^๖)

๑.๖.๒ ในปี ๒๕๕๘ องค์กรทรัพย์สินทางปัญญาโลกมหาวิทยาลัยคอร์แนลและ INSEAD (Institut European d'Administration des Affaires) ได้จัดอันดับดัชนีประเทศที่มีนวัตกรรมของโลก (Global Innovation Index : GII) ของไทยอยู่ในอันดับที่ ๕๕ จาก ๑๔๑ ประเทศ โดยพิจารณาจาก ๗๙ ตัวชี้วัด เช่น เสถียรภาพทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางกฎระเบียบและการดำเนินธุรกิจ การศึกษา การบริการออนไลน์ของภาครัฐ ผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้ (knowledge workers) การจดทะเบียนสิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า การส่งออกสินค้าและบริการที่มีการสร้างสรรค์ เป็นต้น โดยปัจจัยที่เป็นจุดอ่อนของไทย เช่น กฎระเบียบภายใน ผู้ใช้แรงงานที่มีความรู้ การเชื่อมโยงองค์ความรู้/นวัตกรรมไปต่อยอดในเชิงพาณิชย์ (innovation linkage) และการกระจายความรู้หรือถ่ายทอดทางเทคโนโลยี (knowledge diffusion) เป็นต้น

แผนภาพที่ ๑๐ : เปรียบเทียบการจัดอันดับความสามารถในการแข่งขันและนวัตกรรมของไทยและสมาชิกอาเซียน ปี ๒๕๕๘

^๖ ที่มา: IMD World Competitiveness Yearbook ๒๐๑๕

๑.๖.๓ ในปี ๒๕๕๘ ธนาคารโลกจัดอันดับประเทศที่มีนโยบายและมาตรการที่เอื้อต่อการทำธุรกิจ หรือ ความง่ายต่อการทำธุรกิจ (Ease of doing business) โดยไทยอยู่ในอันดับที่ ๔๙ จาก ๑๘๙ ประเทศ ลดลงจากอันดับที่ ๔๖ ในปี ๒๕๕๗ ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่ธนาคารโลกให้ความสำคัญ คือ กฎหมายที่ไม่เอื้อต่อการทำธุรกิจ โดยเฉพาะธุรกิจที่เน้นนวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน

๑.๖.๔ ล่าสุด IMD จัดอันดับความสามารถในการแข่งขันของไทยขยับจากอันดับที่ ๓๐ ในปี ๒๕๕๘ เป็นอันดับที่ ๒๘ ในปี ๒๕๕๙ โดยปัจจัยด้านประสิทธิภาพภาครัฐมีอันดับดีขึ้น ปัจจัยด้านสภาวะเศรษฐกิจอยู่ในอันดับที่คงที่ แต่ปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานและประสิทธิภาพของภาคธุรกิจมีอันดับลดลง

ตารางที่ ๓ : ผลการจัดอันดับความสามารถการแข่งขันของประเทศไทย พ.ศ.๒๕๕๕-๒๕๕๙

ประเด็น	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙
ภาพรวม	๓๐	๒๗	๒๙	๓๐	๒๘
- สภาวะทางเศรษฐกิจ	๑๕	๙	๑๒	๑๓	๑๓
- ประสิทธิภาพภาครัฐ	๒๖	๒๒	๒๘	๒๗	๒๓
- ประสิทธิภาพภาคธุรกิจ	๒๓	๑๘	๒๕	๒๔	๒๕
- โครงสร้างพื้นฐาน	๔๙	๔๘	๔๘	๔๖	๔๙

ที่มา: www.imd.org

๒. วิธีการปฏิรูป

จากการวิเคราะห์ปัญหา รวมทั้งการจัดสัมมนาระดมความคิดเห็นของภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง เมื่อวันที่ ๒๗ เมษายน ๒๕๕๙ คณะกรรมาธิการขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านเศรษฐกิจพิจารณาแล้วเห็นว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องดำเนินการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยตลอดวงจรวัฏจักรของทรัพย์สินทางปัญญา (value chain) ตั้งแต่ (๑) ด้านการสร้างสรรค์ (Creation) (๒) ด้านการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา (Protection) (๓) ด้านการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ (Commercialization) และ (๔) ด้านการบังคับใช้กฎหมาย (Enforcement)

๒.๑ การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญามีวัตถุประสงค์หลัก ๗ ประการ ได้แก่

(๑) เพื่อยกระดับความสำคัญของเรื่องการพัฒนาาระบบทรัพย์สินทางปัญญาเป็นวาระแห่งชาติ ที่หน่วยงานและผู้เกี่ยวข้องให้ความสำคัญและร่วมดำเนินการขับเคลื่อนให้ได้ผลเป็นรูปธรรมจริง

(๒) เพื่อสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาให้เกิดขึ้นในสังคมไทย

(๓) เพื่อพัฒนาระบบนิเวศน์หรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์ เพื่อให้คนไทยได้สร้างสรรค์และเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น

(๔) เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพระบบการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้ได้มาตรฐานสากล

(๕) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ การประสานงาน และบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในวงจรวัฏจักรทรัพย์สินทางปัญญา

(๖) เพื่อลดและขจัดการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ตลอดจนทำให้ทรัพย์สินทางปัญญาไทยได้รับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศที่ส่งออก

(๗) เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาต่อยอดทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย จัดปัญหาการนำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยไปใช้ประโยชน์อย่างไม่เหมาะสม เพื่อให้ชุมชนและท้องถิ่นสามารถสร้างรายได้จากทรัพย์สินทางปัญญาสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย

๒.๒ แนวทางการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา แบ่งเป็น ๒ ระดับ คือ

๒.๒.๑ การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาในภาพรวมเชิงนโยบายระดับชาติ โดยกำหนดให้การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยเป็นวาระแห่งชาติ (national agenda) ดังนี้

ระยะสั้น (กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐) เสนอให้คณะรัฐมนตรีประกาศให้เรื่องการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาไทยเป็นวาระแห่งชาติ (national agenda) ที่ต้องได้รับความสำคัญในลำดับต้น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย ๔.๐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะต้องปฏิรูปในแต่ละด้าน ทั้งด้านการส่งเสริมการสร้างสรรค การคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมาย และการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ เป็นต้น ตามข้อ ๒.๒.๒ จะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุน และดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปที่กำหนดไว้ ต้องมีการรายงานความคืบหน้าต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติและ/หรือคณะรัฐมนตรี เพื่อประเมินผล แก้ไขปัญหาและอุปสรรค และกำกับดูแลการปฏิบัติงาน

ระยะยาว (กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป) เสนอให้รัฐบาลบรรจุเรื่อง การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อความต่อเนื่องด้านนโยบายและเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะยาวต่อไป

๒.๒.๒ การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาด้านต่างๆ ประกอบด้วยปฏิรูป ๖ ด้านที่สำคัญ ดังนี้

ระยะสั้น (กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐)

(๑) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ นักสร้างสรรค์ นักวิจัย ประชาชนทั่วไป และผู้เกี่ยวข้องตลอดวงจรทรัพย์สินทางปัญญา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา มีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เห็นความสำคัญของการสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา และนวัตกรรมสู่การใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์

โดยนอกจากการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ให้มีความเชี่ยวชาญในเชิงเทคนิคที่จำเป็นในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การพัฒนาองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของกรมทรัพย์สินทางปัญญา (ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร นายทะเบียนเครื่องหมายการค้า) นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษา ให้มีความรู้ในเรื่องการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตร และการยื่นคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ผู้ประกอบการมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาและสถาบันการเงินมีความรู้ด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อหรือซื้อขายจับคู่ธุรกิจ เป็นต้น

แนวทางการดำเนินการ (เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ) ได้แก่

(๑.๑) เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา : สอดแทรกแนวคิดเรื่อง การสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา สร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของไทย ทั้งในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับอุดมศึกษา และการศึกษาต่อเนื่อง โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนในแต่ละระดับ เช่น ระดับประถมศึกษา เน้นการปลูกฝังเรื่อง การสร้างสรรค์ การเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตนเองและผู้อื่น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เน้นการปกป้องและคุ้มครองสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของตนเอง ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย เน้นการส่งเสริมการสร้างสรรค์ การพัฒนาต่อยอดจากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน และการใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เป็นต้น (กระทรวงศึกษาธิการ/กระทรวงพาณิชย์)

(๑.๒) ผู้ประกอบการ ผู้สร้างสรรค์ ศิลปิน ชุมชน และประชาชนทั่วไป: ประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักและความรับรู้ถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ในฐานะหน่วยงานที่รับผิดชอบเรื่องนี้โดยตรงจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องนี้ แต่ก็จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การจัดกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การจัดกิจกรรมประกวดความคิดสร้างสรรค์ การรณรงค์ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ รณรงค์ให้เห็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ปกป้อง คุ้มครอง และต่อยอดศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงพาณิชย์)

(๑.๓) นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ : จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะเรื่องการค้าของจดทะเบียนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า การเข้าถึงและการใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลสิทธิบัตรเพื่อให้นักวิจัยสามารถต่อยอดนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมใหม่ที่สามารถขอรับความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาและใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้ (กระทรวงศึกษาธิการ/กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

(๑.๔) ผู้ประกอบวิชาชีพ ตัวแทนยื่นคำขอจดสิทธิบัตร ผู้ประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา : จัดให้มีระบบการทดสอบและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและตัวแทนยื่นคำขอจดสิทธิบัตร (patent agent) และผู้ประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงพาณิชย์)

(๒) ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด ผ่านการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาและข้อมูลตลาดก่อนการวิจัยสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๒.๑) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา (IP and Innovation Support Center) โดยร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สถาบันวิจัย สถาบันการศึกษา และผู้ประกอบการขนาดใหญ่ เพื่อให้ประเทศไทยมีหน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาและข้อมูลในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างครบวงจร โดยในเบื้องต้นเป็นหน่วยงานในกรมทรัพย์สินทางปัญญาที่ทำหน้าที่ให้คำแนะนำแก่ผู้ประกอบการ นักธุรกิจ นักวิจัย ด้านการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาที่สามารถจดทะเบียน

คุ้มครองและใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้ โดยการศึกษาวิเคราะห์ฐานข้อมูลสิทธิบัตรของกรมทรัพย์สินทางปัญญา (IP landscape/Patent mapping) เพื่อเป็นข้อมูลให้ผู้ประกอบการ นักวิจัยใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และสิ่งประดิษฐ์ที่สามารถตอบสนอง/ความต้องการของตลาดและผู้บริโภค (Technology and Market Watch) และสามารถคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาได้ รวมถึงการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมจากสิทธิบัตรที่หมดอายุแล้วหรือ open source หรือ open innovation เพื่อกระตุ้นให้เกิดการประดิษฐ์ในประเทศและลดการพึ่งพาเทคโนโลยีต่างชาติ (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี/กระทรวงศึกษาธิการ/สถาบันการศึกษา)

(๒.๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ซึ่งปัจจุบันจัดเก็บโดยกรมทรัพย์สินทางปัญญาให้ทันสมัย มีข้อมูลที่มีคุณภาพ ครบถ้วนสมบูรณ์ เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ เพื่อให้ นักวิจัย นักประดิษฐ์ และผู้สนใจของไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย เพื่อใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งรวมถึงข้อมูลสิทธิบัตรที่หมดอายุแล้ว เพื่อให้สามารถนำองค์ความรู้จากสิทธิบัตรดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมของไทย (กระทรวงพาณิชย์)

(๒.๓) จัดให้มีงานแฟร์เพื่อซื้อขายทรัพย์สินทางปัญญาของไทย (IP Fair) ตลาดกลาง และตลาดออนไลน์บนเว็บไซต์เพื่อเป็นช่องทางจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้ลงทุนด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้เกิดการค้าและการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อย่างแท้จริง (กระทรวงพาณิชย์)

(๒.๔) จัดทำคู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับผู้ประกอบการและสถาบันการเงินที่ได้มาตรฐานสากล เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมประกอบการซื้อ-ขาย จับคู่ธุรกิจ และเป็นหลักประกันในการพิจารณาสินเชื่อ ซึ่งจะช่วยให้อำนวยความสะดวกเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาในการขอสินเชื่อจากสถาบันการเงินเพื่อการต่อยอด เพื่อนำทรัพย์สินทางปัญญาเข้าสู่ตลาดหรือผลิตในระดับพาณิชย์ได้สะดวกขึ้น (กระทรวงพาณิชย์)

(๒.๕) ศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดให้มีมาตรการทางภาษี มาตรการส่งเสริมทางการเงิน ตลาดทุน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการลงทุนที่ให้นักลงทุนต่างชาติมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย (กระทรวงการคลัง/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน/ธนาคารแห่งประเทศไทย/สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์)

(๓) **ด้านการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา** เพื่อพัฒนาระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานภายใต้ความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จึงจำเป็นต้องปฏิรูปปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานให้ทันสมัย ได้มาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๓.๑) เพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า และฝึกอบรมผู้ตรวจสอบให้มีความรู้ความสามารถด้านการตรวจสอบคำขอจดทะเบียนสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของไทย (กระทรวงพาณิชย์)

(๓.๒) สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์สำหรับผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า โดยอาจให้เงินเพิ่มพิเศษตามประสิทธิภาพ และผลการปฏิบัติงาน ให้โอกาสและความก้าวหน้าในวิชาชีพเพื่อรักษาผู้ตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพไว้กับองค์กรและป้องกันสมองไหล (กระทรวงพาณิชย์)

(๓.๓) สนับสนุนเครื่องมือที่จำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่เกี่ยวกับกระบวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาให้ทันสมัย เช่น ระบบการยื่นคำขอจดทะเบียนออนไลน์ (e-filing) การชำระค่าธรรมเนียมออนไลน์ (e-payment) การติดตามสถานะคำขอจดทะเบียนออนไลน์ เป็นต้น เพื่อรองรับการพัฒนาประเทศสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (กระทรวงพาณิชย์)

(๓.๔) ปรับปรุงคู่มือการทำงานของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ คุณภาพ มีมาตรฐานภายในสำนักงานและสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งปรับลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน ล้าสมัย และไม่จำเป็น (กระทรวงพาณิชย์)

(๓.๕) ปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการทำงาน วิธีปฏิบัติงาน โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน และอาจจัดให้มีช่องทางด่วนพิเศษ (fast track) เพื่อเพิ่มความเร็วในการจดทะเบียนแก่ผู้ที่จ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่ม (กระทรวงพาณิชย์)

(๔) ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่การค้า ตลาดใกล้ชายแดน และแหล่งท่องเที่ยว (Physical market) ตลอดจนบนอินเทอร์เน็ต (Online market) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และต้องอาศัยความตั้งใจ จริงจัง และการประสานทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๔.๑) หน่วยงานด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาและการบังคับใช้กฎหมาย เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา สำนักงานอัยการสูงสุด กรมศุลกากร สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ กระทรวงพาณิชย์ เป็นต้น ต้องทำงานกันอย่างใกล้ชิด มีการบูรณาการการทำงาน กำหนดเป้าหมายการปราบปรามที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การจัดชุดเฉพาะกิจลงพื้นที่อย่างสม่ำเสมอ มีการประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน เป็นต้น (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย)

(๔.๒) พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลที่อยู่ภายใต้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เช่น ฐานข้อมูลเป้าหมายการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การดำเนินการเอาผิดกับผู้กระทำผิดตามขั้นตอนในการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถเชื่อมโยงและเข้าถึงข้อมูลซึ่งกันและกัน ซึ่งจะทำให้การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีประสิทธิภาพ สามารถสืบสวนไปถึงแหล่งผลิต/กระจายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือผู้กระทำความผิดรายใหญ่ (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย)

(๔.๓) แก้อัฒพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ.๒๕๕๐ มาตรา ๒๐^๓ กำหนดให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นมูลฐานความผิด เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาด้วย เพื่อให้มีช่องทางสกัดกั้นการแพร่หลายของข้อมูลที่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนสื่ออินเทอร์เน็ตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รวมทั้งเพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดข้อยกเว้นโทษตามมาตรา ๑๔^๔ ให้กับผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ตที่ระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และนำข้อมูลนั้นออกจากระบบอินเทอร์เน็ตเมื่อได้รับการแจ้งเตือน (notice and takedown) โดยยกเว้นโทษกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ เพื่อจูงใจผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตร่วมมือกับรัฐในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตว่าจะไม่มีความผิดหากปฏิบัติตามหลักการ notice and takedown (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

(๔.๔) จัดชุดปฏิบัติงาน (เฉพาะกิจ) เพื่อสืบสวน ติดตาม ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในท้องตลาด ซึ่งประกอบด้วยผู้แทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูง และการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาบนอินเทอร์เน็ตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ/กรมสอบสวนคดีพิเศษ/ศุลกากร)

(๔.๕) ประชาสัมพันธ์ณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงผลเสียของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ตลอดจนร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการเปิดช่องทางให้ประชาชนแจ้งเบาะแสหรือแหล่งที่มาของสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย)

(๔.๖) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานให้มีความเข้าใจในเรื่อง การบังคับใช้กฎหมายที่หน่วยงานรับผิดชอบ ส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่ได้พัฒนาและแสวงหาความรู้ด้านเทคโนโลยีเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของการกระทำความผิดรูปแบบใหม่ ๆ และเจ้าหน้าที่จะต้องไม่เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลประโยชน์จากผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย)

^๓ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๒๐ “ในกรณีที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่อาจกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรตามที่กำหนดไว้ในภาคสอง ลักษณะ ๑ หรือลักษณะ ๑/๑ แห่งประมวลกฎหมายอาญา หรือที่มีลักษณะขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน พนักงานเจ้าหน้าที่โดยได้รับความเห็นชอบจากรัฐมนตรีอาจยื่นคำร้องพร้อมแสดงพยานหลักฐานต่อศาลที่มีเขตอำนาจขอให้มีการระงับ การทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นได้ ในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้ระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ตามวรรคหนึ่ง ให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการระงับการทำให้แพร่หลายนั้นเอง หรือสั่งให้ผู้ให้บริการระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นก็ได้”

^๔ พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๔ “ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

(๑) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน

(๒) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

(๓) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ อันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา

(๔) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใด ๆ ที่มีลักษณะอันลามก และข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้

(๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (๑) (๒) (๓) หรือ (๔)”

(๔.๗) ศึกษาความเป็นไปในการเจรจาจัดซื้อจัดจ้างซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานราชการ สำหรับหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมด (purchasing pool) รวมถึงการจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมการใช้ซอฟต์แวร์ที่ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาภายในหน่วยงานรัฐ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร/สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA)/กรมบัญชีกลาง/สำนักงานงบประมาณ)

(๕) ด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการนำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ป้องกันและขจัดปัญหาการนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์กลับสู่ชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๕.๑) พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละเรื่องและปัจจุบันมีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลและความต้องการต่างกัน ควรจะปรับให้อย่างน้อยเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีข้อมูลขั้นต่ำที่จำเป็นเหมือนกัน โดยจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเชื่อมโยงเป็นคลังข้อมูลระดับชาติ (National Digital Library) สำหรับการอนุรักษ์ คุ้มครอง และนำไปใช้ประโยชน์พัฒนาต่อยอดต่อไป รวมทั้งจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญดูแลระบบและปรับข้อมูลให้ทันสมัย (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงวัฒนธรรม/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

(๕.๒) ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์ คุ้มครอง ปกป้องทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ คอยสอดส่องดูแลคุ้มครองและป้องกันการนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม ประโยชน์ของการขึ้นบัญชี จัดทำฐานข้อมูล และคลังข้อมูลของชาติ และประโยชน์ของการนำไปพัฒนาต่อยอด การขออนุญาตก่อนใช้ และแบ่งปันผลประโยชน์สู่ชุมชน (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงวัฒนธรรม/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

(๖) ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนสินค้าที่มีอัตลักษณ์คุณสมบัติเฉพาะท้องถิ่น เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย รวมถึงส่งเสริมช่องทางการตลาด และพัฒนาระบบควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับชุมชนที่เป็นเจ้าของ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๖.๑) ส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ สินค้าที่มีอัตลักษณ์ คุณสมบัติเฉพาะถิ่นของแต่ละจังหวัด โดยสร้างความเข้าใจกับผู้ผลิตในชุมชนในพื้นที่ ซึ่งจำเป็นจะต้องรวมตัวกันเพื่อร่วมจัดทำคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กำหนดมาตรฐานและระบบการควบคุมคุณภาพสินค้า เพื่อรักษาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเมื่อสินค้าขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และสร้างรายได้ให้ชุมชน (กระทรวงพาณิชย์)

(๖.๒) ฝึกอบรมสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานในพื้นที่ เช่น จังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด สถาบันการศึกษา ให้เข้าใจถึงขั้นตอน หลักเกณฑ์การ

ยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อจะได้ช่วยเหลือให้คำปรึกษา แนะนำผู้ผลิตและชุมชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงมหาดไทย)

(๖.๓) ให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือชุมชนเจ้าของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนแล้วในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณะทันสมัย และมีระบบควบคุมคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงมหาดไทย)

(๖.๔) จัดให้มีการส่งเสริมการตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และสร้างความเข้าใจกับผู้บริโภคถึงคุณสมบัติพิเศษ ลักษณะเด่น และคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (กระทรวงพาณิชย์)

ระยะต่อไป (กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป)

(๑) **ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์** เพื่อส่งเสริมให้ผู้ประกอบการ นักสร้างสรรค์ นักวิจัย ประชาชนทั่วไป และผู้เกี่ยวข้องตลอดวงจรทรัพย์สินทางปัญญา มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา มีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเห็นความสำคัญของการสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา และนวัตกรรม ส่งเสริมใช้ประโยชน์ทรัพย์สินทางปัญญาเชิงพาณิชย์

โดยนอกจากการให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไป จำเป็นต้องพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความเชี่ยวชาญในเชิงเทคนิคที่จำเป็นในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญา เช่น การพัฒนาองค์ความรู้ความเชี่ยวชาญให้กับเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติของกรมทรัพย์สินทางปัญญา (ผู้ตรวจสอบสิทธิบัตร นายทะเบียนเครื่องหมายการค้า) นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักสร้างสรรค์ สถาบันการศึกษา ให้ความรู้ในเรื่องการสืบค้นฐานข้อมูลสิทธิบัตร และการยื่นคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ผู้ประกอบการมีความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา รวมถึงเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาและสถาบันการเงินมีความรู้ด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อนำทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันในการขอสินเชื่อหรือซื้อขายจับคู่ธุรกิจ เป็นต้น

แนวทางการดำเนินการ (เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ) ได้แก่

(๑.๑) เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา : บรรจุเรื่อง การสร้างสรรค์และปลูกฝังให้คนไทยมีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาไว้ในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้คนไทยมี DNA นักสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (กระทรวงพาณิชย์)

(๑.๒) ผู้ประกอบการ นักวิจัย นักสร้างสรรค์: จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Academy) ทำหน้าที่จัดฝึกอบรมเฉพาะด้านเพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาอย่างครบวงจร และตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย เช่น การยื่นคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (นักประดิษฐ์ นักวิทยาศาสตร์ ตัวแทนยื่นคำขอ เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญา และผู้สนใจทั่วไป) การสืบค้นและใช้ประโยชน์จากฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา (ผู้ประกอบการ นักวิจัย และผู้สนใจทั่วไป) การบริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา (ผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัย) ความรู้เบื้องต้นเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาในประกอบธุรกิจ (ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก) การทำสัญญาซื้อขายทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์)

(๒) ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญา ไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญาให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาด ผ่านการสืบค้นและวิเคราะห์ข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาและข้อมูลตลาดก่อนการวิจัย สร้างสรรคสิ่งประดิษฐ์

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๒.๑) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา (IP and Innovation Support Center) ให้กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย โดยบูรณาการร่วมกับสถาบันการศึกษา ในภูมิภาค (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี/กระทรวงศึกษาธิการ/สถาบันการศึกษา)

(๒.๒) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวิจัยและพัฒนา เช่น การตั้งห้องปฏิบัติการ วิจัยระดับชาติ การลงทุนซื้ออุปกรณ์/เครื่องมือวิจัยในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยของรัฐให้ทันสมัย การจัดทำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศให้สามารถเชื่อมโยงข้อมูลที่จำเป็นกับกรมทรัพย์สินทางปัญญาและ สำนักงานทรัพย์สินทางปัญญาทั่วโลก เป็นต้น (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงอุตสาหกรรม)

(๒.๓) ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันการเงินหรือหน่วยงานด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินได้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา โดยการเสริมสร้างองค์ความรู้และจัดหาผู้เชี่ยวชาญทั้งในและต่างประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา และร่วมกับสมาคมธนาคารไทย สมาคมผู้ประเมินค่าอิสระ และสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยให้การรับรองมาตรฐานผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (IP Valuator Accreditor) เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ (กระทรวงพาณิชย์)

(๒.๔) จัด roadshow ทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออกทรัพย์สินทางปัญญาไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมได้นำทรัพย์สินทางปัญญาไทยเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์)

(๒.๕) มีมาตรการภาษี มาตรการทางการเงินและการลงทุนในตลาดทุนที่ส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่สนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย (กระทรวงการคลัง/สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน/ธนาคารแห่งประเทศไทย/สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์)

(๓) ด้านการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อพัฒนาระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานภายใต้ความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จึงจำเป็นต้องปฏิรูปปรับปรุง การทำงานของหน่วยงานให้ทันสมัย ได้มาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๓.๑) ปรับปรุงพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เช่น พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ. ๒๕๒๒ เพื่อปรับปรุงการจดทะเบียนให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล บริบทสังคม เศรษฐกิจ การค้าที่เปลี่ยนแปลงไป และพิจารณาเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกการจดทะเบียนในต่างประเทศของผู้ประกอบการ เช่น ความตกลงกรุงเฮกด้วย

การจดทะเบียนการออกแบบระหว่างประเทศ (Hague Agreement Concerning the International Registration of Industrial Design) เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์)

(๓.๒) จัดตั้งหน่วยควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการจดทะเบียนภายในกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล (กระทรวงพาณิชย์)

(๓.๓) ปฏิรูปหน่วยงานด้านการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) ให้มีการบริหารจัดการที่คล่องตัวและเป็นอิสระ (autonomy) ทั้งด้านการบริหารรายได้และบุคลากร เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา และเป็นไปในแนวทางเดียวกับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศส่วนใหญ่ที่มีอิสระในการบริหารจัดการ (กระทรวงพาณิชย์)

(๔) ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อป้องปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่การค้า ตลาดใกล้ชายแดน และแหล่งท่องเที่ยว (Physical market) ตลอดจนบนอินเทอร์เน็ต (Online market) ซึ่งมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นตามความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และต้องอาศัยความตั้งใจ จริงจัง และการประสานทำงานร่วมกันของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๔.๑) ตั้งศูนย์บูรณาการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเป็นกลไกถาวรในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพ โดยจะต้องมีการจัดสรรบุคลากรและงบประมาณที่เหมาะสมและเพียงพอที่จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นหน่วยงานกลางที่รวมเจ้าหน้าที่ในหน่วยบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน เพื่อประโยชน์ในการวางแผนและการปฏิบัติงานให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ/กรมศุลกากร/กรมสอบสวนคดีพิเศษ/กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)

(๔.๒) ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาแบบใหม่อย่างต่อเนื่องเพื่อนำมาปรับปรุงข้อมูลความเสี่ยงและกำหนดแผนการป้องปรามต่อไป (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย)

(๔.๓) ตั้งศูนย์ช่วยเหลือให้คำปรึกษาเพื่อให้บริการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ และเพื่อให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยด้านการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ รวมถึงผู้ส่งออกที่ประสบปัญหาเรื่องการถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์)

(๔.๔) เสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ เช่น การแลกเปลี่ยนข้อมูลการบังคับใช้กฎหมาย การฝึกอบรมบุคลากรการพัฒนาระบบแจ้งเตือน เป็นต้น เพื่อร่วมกันปราบปรามการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย/กระทรวงพาณิชย์)

(๔.๕) แก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.๒๕๓๗ เพื่อเพิ่มเติมบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแลให้มีการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์อย่างเป็นธรรมกับผู้ใช้ และแก้ไขปัญหาการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ซ้อน (กระทรวงพาณิชย์)

(๔.๖) เจริญจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานราชการ สำหรับหน่วยรัฐทั้งหมด (purchasing pool) และจัดเตรียมงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการใช้ซอฟต์แวร์ที่ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

ภายในหน่วยงานรัฐ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร/สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA)/กรมบัญชีกลาง/สำนักงบประมาณ)

(๕) ด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา ท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการนำทรัพย์สินทางปัญญาพื้นถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมไปต่อยอดหรือใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์ ป้องกันและขจัดปัญหาการนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม โดยมีการแบ่งปันผลประโยชน์กลับสู่ชุมชน เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๕.๑) ผลักดันให้การเจรจาจัดทำกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศเรื่อง การคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม สัมฤทธิ์ผล ทั้งในกรอบองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก (World Intellectual Property : WIPO) องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) และความตกลงการค้าเสรี (FTA) เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์จากทรัพย์สินทางปัญญา และมรดกทางวัฒนธรรมดังกล่าวอย่างไม่เหมาะสม (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงวัฒนธรรม/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

(๕.๒) เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นคลังข้อมูลระดับชาติ (National Digital Library) (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงวัฒนธรรม/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม/กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)

(๕.๓) จัดตั้งกลไกติดตามตรวจสอบ (check point) โดยหน่วยงานที่กำกับดูแลในแต่ละเรื่อง เช่น พันธุ์พืช โดยกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยและสมุนไพร โดยกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข มรดกทางวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น โดยเมื่อมีผู้นำทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม มาพัฒนาต่อยอดและยื่นขอจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากับกรมทรัพย์สินทางปัญญาก็สามารถตรวจสอบกับหน่วยงานกำกับดูแลเรื่อง แหล่งที่มา การขออนุญาตก่อนใช้ และการแบ่งปันผลประโยชน์ และหากการเจรจาในข้อ (๕.๑) สัมฤทธิ์ผล ก็จะสามารถกำกับดูแลผู้นำทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย ไปทำการพัฒนาต่อยอดและยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศด้วย (กระทรวงพาณิชย์/กระทรวงเกษตรและสหกรณ์/กระทรวงวัฒนธรรม/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

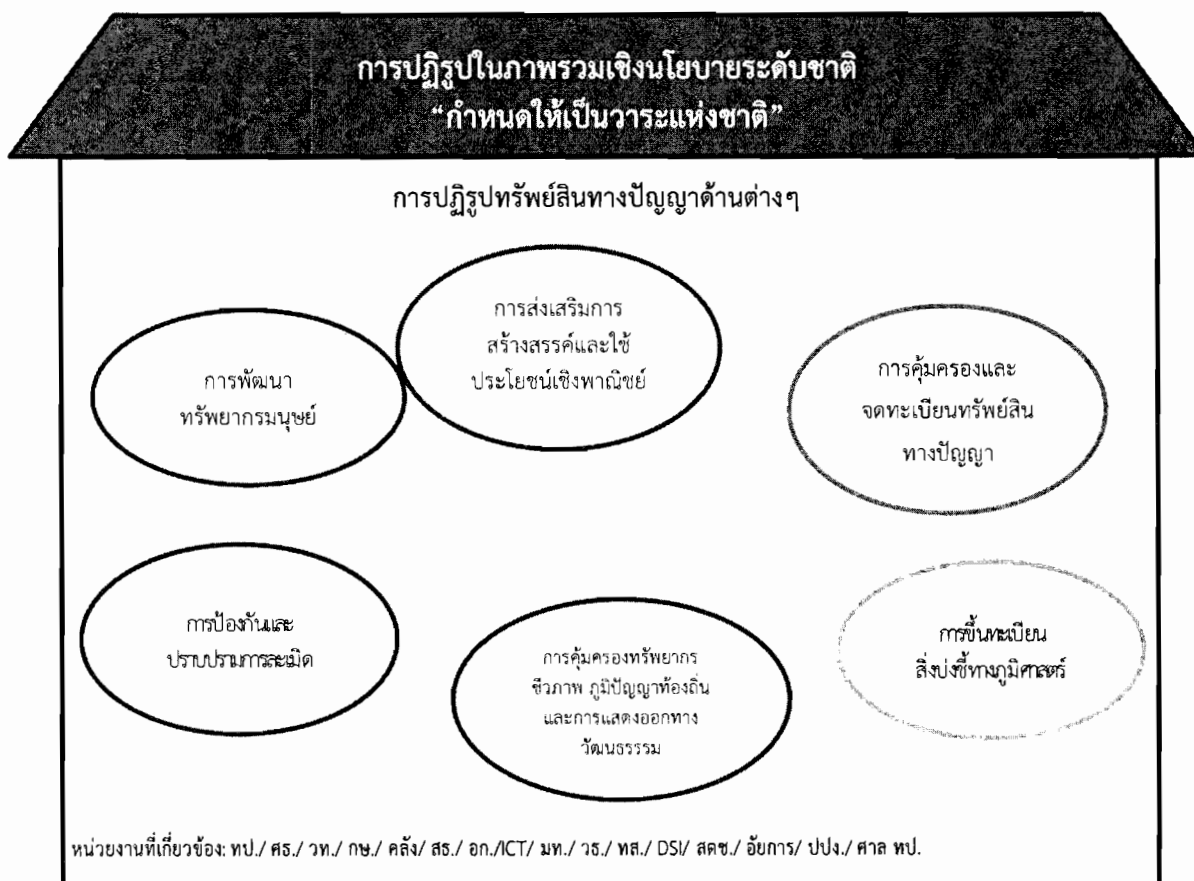
(๖) ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนสินค้าที่มีอัตลักษณ์ คุณสมบัติเฉพาะท้องถิ่น เป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย รวมถึงส่งเสริมช่องทางการตลาด และพัฒนาระบบควบคุมคุณภาพสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งจะเป็นประโยชน์กับชุมชนที่เป็นเจ้าของ

แนวทางการดำเนินการ ได้แก่

(๖.๑) ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยในต่างประเทศ เพื่อคุ้มครองและขยายตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศที่เป็นตลาดส่งออกสำคัญของไทย เช่นเดียวกับที่ได้มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ กาแฟดอยตุง และกาแฟดอยช้างในสหภาพยุโรป เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์)

(๖.๒) ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ผู้บริโภค ในต่างประเทศ ให้รู้จักสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเสริมสร้างการรับรู้ “ตราสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ของไทย เช่น การเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เล่าเรื่องราว (Story) เพื่อแนะนำสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทย ให้เป็นที่รู้จักทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ การจัดโปรโมชั่นร่วมกับโรงแรม ร้านอาหาร ศูนย์การค้า หรือสายการบิน เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์)

แผนภาพที่ ๑๑ : แนวทางการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา

๒.๓ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๒.๓.๑ ระยะสั้น (กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐)

(๑) การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยได้รับการนำไปปฏิบัติอย่างจริงจังและเห็นผลเป็นรูปธรรม เนื่องจากการสั่งการ ประเมิน และติดตามผลจากระดับนโยบาย (policy maker) เพราะเป็นวาระแห่งชาติ (national agenda)

(๒) ผู้ประกอบการไทย นักศึกษา เยาวชน และสังคมไทยตระหนักถึงความสำคัญและประโยชน์ของทรัพย์สินทางปัญญา มีการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาและไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากันมากขึ้น

(๓) ผู้สร้างสรรค์ นักวิจัย ผู้ประกอบการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญาและนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้น

(๔) หน่วยงานบังคับใช้กฎหมายมีการสร้างเครือข่าย ความสัมพันธ์ ประสานงาน เพื่อกำหนดเป้าหมาย และดำเนินงานร่วมกันในเรื่องการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา

(๕) หน่วยงานจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามีประสิทธิภาพและคุณภาพในการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น

(๖) หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญา ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อเตรียมเชื่อมโยงฐานข้อมูลสำหรับการอนุรักษ์ และพัฒนาต่อยอด

(๗) ผู้ผลิตและชุมชนในพื้นที่ที่มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากขึ้น ผู้บริโภคหันมานิยมสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์มากขึ้น

๒.๓.๒ ระยะต่อไป (กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป)

(๑) คนไทยเป็นเจ้าของทรัพย์สินทางปัญญามากขึ้น ลดการพึ่งพาเทคโนโลยีจากต่างประเทศ และสามารถพัฒนาสินค้าและบริการของไทยให้ตอบสนองความต้องการของตลาดและความก้าวหน้าของเทคโนโลยี

(๒) ผู้ประกอบการและผู้ส่งออกไทยจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาในประเทศที่ส่งออก เพื่อป้องกันการถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และสามารถแก้ปัญหาเมื่อถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในพื้นที่การค้า ตลาดใกล้ชายแดน แหล่งท่องเที่ยว และบนอินเทอร์เน็ตของไทยลดน้อยลงและหมดไป

(๔) ประเทศไทยมีระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศทรัพย์สินทางปัญญาและมีระบบการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาที่มีประสิทธิภาพ มีคุณภาพ โดยหน่วยงานด้านการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีอิสระในการบริหารจัดการบุคลากรและรายได้เอง

(๕) เมื่อมีการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปพัฒนาต่อยอดจะต้องมีการเปิดเผยแหล่งที่มา ขออนุญาตก่อนใช้ และแบ่งปันผลประโยชน์กลับคืนสู่ชุมชนที่เป็นเจ้าของ

(๖) สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยก้าวไกลสู่สากลทำรายได้ให้กับผู้ผลิตและชุมชนในพื้นที่

๓. กำหนดเวลาการปฏิรูป

วิธีการปฏิรูป	ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)	ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป
การปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาในภาพรวมเชิงนโยบายระดับชาติ		
	<p>- เสนอให้คณะรัฐมนตรีประกาศให้เรื่องการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาไทยเป็นวาระแห่งชาติ (national agenda) ที่ต้องได้รับความสำคัญในลำดับต้น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย ๔.๐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะต้องปฏิรูปในแต่ละด้าน จะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุน และดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปที่กำหนดไว้ ต้องมีการรายงานความคืบหน้าต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติและ/หรือคณะรัฐมนตรี เพื่อประเมินผล แก้ไขปัญหาและอุปสรรค และกำกับดูแลการปฏิบัติงาน</p>	<p>- เสนอให้รัฐบาลบรรจุเรื่อง การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐ - ๒๕๖๔) และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อความต่อเนื่องด้านนโยบายและเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะยาว</p>
การปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาด้านต่าง ๆ		
<p>ด้านการพัฒนาทรัพย์สินกรรมมนุษย์</p>	<p>- เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา : สอดแทรกแนวคิดเรื่อง การสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา สร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพลีขิตในทรัพย์สินทางปัญญา ในหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอนในระบบการศึกษาของไทย (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์) - ผู้ประกอบการ ผู้สร้างสรรค์ ศิลปิน ชุมชน และประชาชนทั่วไป : ประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักและความรับรู้ถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา และจัดกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ประโยชน์ในการอนุรักษ์ปกป้อง คุ่มครอง และต่อยอดศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (กระทรวงพาณิชย์) - นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ : จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านทรัพย์สิน</p>	<p>- เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา : บรรจุเรื่อง การสร้างสรรค์ และปลูกฝังให้คนไทยมีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพลีขิตในทรัพย์สินทางปัญญา ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้คนไทยมี DNA นักสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพลีขิตในทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์) - ผู้ประกอบการ นักวิจัย นักสร้างสรรค์ : จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Academy) เพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาอย่างครบวงจร (กระทรวงพาณิชย์)</p>

<p>วิธีการปฏิรูป</p>	<p>ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)</p>	<p>ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>
	<p>ทางปัญญา โดยเฉพาะการเข้าถึงและการใช้ฐานข้อมูลสิทธิบัตรให้เป็นประโยชน์ (กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)</p> <p>- ผู้ประกอบวิชาชีพ ตัวแทนยื่นคำขอจดสิทธิบัตร ผู้ประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา: จัดให้มีระบบการทดสอบและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและตัวแทนยื่นคำขอจดสิทธิบัตร (patent agent) และผู้ประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ (กระทรวงพาณิชย์)</p>	
<p>ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์</p>	<p>- จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา (IP and Innovation Support Center) รวมทั้งให้คำแนะนำด้าน patent mapping และ open innovation (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษา)</p> <p>- พัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้ทันสมัย มีคุณภาพ ครบถ้วน เข้าถึงข้อมูลได้ง่าย และสามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ เพื่อนำไปใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- จัดให้มีงานแฟร์เพื่อซื้อขายทรัพย์สินทางปัญญาไทย (IP Fair) ตลาดกลาง และตลาดออนไลน์บนเว็บไซต์ เพื่อเป็นช่องทางจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ซื้อ ผู้ขาย และผู้ลงทุน (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- จัดทำคู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาสำหรับผู้ประกอบการและสถาบันการเงิน เพื่อเป็นแนวทางในการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่เหมาะสมสำหรับการจับคู่ธุรกิจและใช้เป็นหลักประกันทางธุรกิจ (กระทรวงพาณิชย์)</p>	<p>- จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา ให้กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงศึกษาธิการ สถาบันการศึกษา)</p> <p>- พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวิจัยและพัฒนา (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงอุตสาหกรรม)</p> <p>- ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันการเงินหรือหน่วยงานด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สิน มีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา และให้การรับรองมาตรฐานผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ (กระทรวงการคลัง)</p> <p>- จัด roadshow ทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก ทรัพย์สินทางปัญญาไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมได้นำทรัพย์สินทางปัญญาไทยเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์)</p>

วิธีการปฏิรูป	ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)	ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป
	<p>- ศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดให้มีมาตรการทางภาษี มาตรการทางการเงินและการลงทุนในตลาดทุน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการลงทุนที่ให้นักลงทุนต่างชาติมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย (กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์)</p>	<p>- มีมาตรการภาษี มาตรการทางการเงินและการลงทุนในตลาดทุน ที่ส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่สนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย (กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์)</p>
<p>ด้านการคุ้มครองและ จดทะเบียนทรัพย์สิน ทางปัญญา</p>	<p>- เพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า และฝึกอบรมผู้ตรวจสอบดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์สำหรับผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- สนับสนุนเครื่องมือที่จำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่เกี่ยวกับกระบวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาให้ทันสมัย เช่น ระบบการยื่นคำขอจดทะเบียนออนไลน์ (e-filing) การชำระค่าธรรมเนียมออนไลน์ (e-payment) เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- ปรับปรุงคู่มือการทำงานของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ คุณภาพ มีมาตรฐานเดียวกัน และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล รวมทั้งปรับลดขั้นตอนขั้นตอนที่ซ้ำซ้อน ล้าสมัย และไม่จำเป็น (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- ปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการทำงานวิธีปฏิบัติงาน โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน และอาจจัดให้มีช่องทางด่วนพิเศษ (fast tract) เพื่อเพิ่มความเร็วในการจด</p>	<p>- ปรับปรุงพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อปรับปรุงการจดทะเบียนให้มีประสิทธิภาพ คุณภาพ สอดคล้องกับมาตรฐานสากล บริบทสังคม เศรษฐกิจการค้าที่เปลี่ยนแปลงไป และพิจารณาเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกการจดทะเบียนในต่างประเทศของผู้ประกอบการ (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- จัดตั้งหน่วยควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการจดทะเบียนภายในกรมทรัพย์สินทางปัญญา (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- ปฏิรูปหน่วยงานด้านการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ให้มีการบริหารจัดการที่คล่องตัวและเป็นอิสระ ทั้งด้านการบริหารรายได้และบุคลากร (กระทรวงพาณิชย์)</p>

วิธีการปฏิรูป	ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)	ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป
ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา	<p>ทะเบียนแก่ผู้ที่จ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่ม (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- บูรณาการการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ทำงานกันอย่างใกล้ชิด กำหนดเป้าหมายการปราบปรามที่ชัดเจน และต่อเนื่อง (หน่วยบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา)</p> <p>- พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลด้านการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีประสิทธิภาพ สามารถสืบสวนไปถึงแหล่งผลิต/กระจายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือผู้กระทำความผิดรายใหญ่ (หน่วยบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา)</p> <p>- แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นมูลฐานความผิด เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และเพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดข้อยกเว้นโทษตามมาตรา ๑๔ ให้กับผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ตที่ระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และนำข้อมูลนั้นออกจากระบบอินเทอร์เน็ตเมื่อได้รับการแจ้งเตือน (notice and takedown) ที่ปฏิบัติตามนี้ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)</p> <p>- จัดชุดปฏิบัติการ (เฉพาะกิจ) เพื่อสืบสวนติดตาม ปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในท้องตลาด โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูง และบนอินเทอร์เน็ตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ</p>	<p>- ตั้งศูนย์บูรณาการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเป็นกลไกถาวรในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมศุลกากร กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)</p> <p>- ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาแบบใหม่อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำมาปรับปรุงข้อมูลความเสี่ยง และกำหนดแผนการป้องปรามต่อไป (หน่วยบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา)</p> <p>- ตั้งศูนย์ช่วยเหลือให้คำปรึกษาเพื่อให้บริการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ และเพื่อให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยด้านการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ รวมถึงผู้ส่งออกที่ประสบปัญหาเรื่องการถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- เสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ (หน่วยบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- แก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อเพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการเกี่ยวกับ การจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแลองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ให้มีการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์อย่างเป็นธรรม และแก้ไขปัญหาการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ซ้อน (กระทรวงพาณิชย์)</p>

วิธีการปฏิรูป	ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)	ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป
	<p>(สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร)</p> <p>- ประชาสัมพันธ์รณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงผลเสียของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการแจ้งเบาะแสหรือแหล่งที่มาของสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมสอบสวนคดีพิเศษ กรมศุลกากร)</p> <p>- ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจเรื่อง การบังคับใช้กฎหมาย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการกระทำความผิด และเจ้าหน้าที่จะต้องไม่เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลประโยชน์จากผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (หน่วยบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา)</p> <p>- ศึกษาความเป็นไปได้ในการเจรจาจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับปฏิบัติงานราชการ สำหรับหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมด (purchasing pool) รวมถึงการจัดสรรงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการใช้ซอฟต์แวร์ที่ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาภายในหน่วยงานรัฐ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA)) กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ)</p>	<p>- เจรจาจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานราชการ สำหรับหน่วยงานรัฐทั้งหมด (purchasing pool) และจัดเตรียมงบประมาณ (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA)) กรมบัญชีกลาง สำนักงานงบประมาณ)</p>
<p>ด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม</p>	<p>- พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย โดยควรจะปรับให้อย่างน้อยเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีข้อมูลขั้นต่ำที่จำเป็นเหมือนกัน เพื่อเชื่อมโยงเป็นคลังข้อมูลระดับชาติ สำหรับการอนุรักษ์ คุ้มครอง และนำไปใช้ประโยชน์พัฒนาต่อยอด</p>	<p>- ผลักดันการเจรจาเรื่อง การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม ให้สัมฤทธิ์ผล (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)</p>

<p>วิธีการปฏิรูป</p>	<p>ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)</p>	<p>ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>
	<p>ต่อไป (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)</p> <p>- ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์คุ้มครอง ปกป้องทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ คอยสอดส่องคุ้มครองและป้องกันการนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม ประโยชน์ของการจัดทำฐานข้อมูล (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)</p>	<p>- เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นคลังข้อมูลระดับชาติ (National Digital Library) (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี)</p> <p>- จัดตั้งกลไกติดตามตรวจสอบ (check point) โดยเมื่อมีผู้นำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม มาพัฒนาต่อยอดและยื่นขอจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากับกรมทรัพย์สินทางปัญญา</p> <p>ก็สามารถตรวจสอบกับหน่วยงานกำกับดูแลเรื่อง แหล่งที่มา การขออนุญาตก่อนใช้ และการแบ่งปันผลประโยชน์ได้ และหากการเจรจา กำหนดกฎเกณฑ์เรื่องดังกล่าวสัมฤทธิ์ผลก็จะสามารถกำกับดูแลผู้นำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย ไปทำการพัฒนาต่อยอดและยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศด้วย (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงพาณิชย์)</p>
<p>ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์</p>	<p>- ส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ โดยสร้างความเข้าใจกับผู้ผลิตในชุมชนในพื้นที่ซึ่งจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ กำหนดมาตรฐานและระบบการควบคุมคุณภาพสินค้า ซึ่งเมื่อสินค้าขึ้นทะเบียนเป็นสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์แล้ว จะช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและจะสร้างรายได้ให้ชุมชน (กระทรวงพาณิชย์)</p>	<p>- ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยในต่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์)</p> <p>- ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ผู้บริโภค ให้อำนาจสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเสริมสร้างการรับรู้ “ตราสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ของไทย (กระทรวงพาณิชย์)</p>

วิธีการปฏิรูป	ระยะสั้น กรกฎาคม ๒๕๕๙ – มิถุนายน ๒๕๖๐ (๑๒ เดือน)	ระยะต่อไป กรกฎาคม ๒๕๖๐ เป็นต้นไป
	<p>- ฝึกอบรมสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานในพื้นที่ให้เข้าใจถึงขั้นตอนหลักเกณฑ์การยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อจะได้ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำผู้ผลิตและชุมชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงมหาดไทย)</p> <p>- ให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือชุมชนเจ้าของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนแล้วในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณะทันสมัย และมีระบบควบคุมคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงมหาดไทย)</p> <p>- จัดให้มีการส่งเสริมการตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และสร้างความเข้าใจกับผู้บริโภคถึงคุณสมบัติพิเศษ ลักษณะเด่น และคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (กระทรวงพาณิชย์)</p>	

๔. แหล่งที่มาของงบประมาณ (กรณีที่ต้องใช้งบประมาณ)

งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๕. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

๕.๑ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- กระทรวงศึกษาธิการ
- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

๕.๒ ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ ได้แก่

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กระทรวงการคลัง
- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
- กระทรวงศึกษาธิการ

- กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงอุตสาหกรรม
- ธนาคารแห่งประเทศไทย
- สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

๕.๓ ด้านการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์

๕.๔ ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ
- กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง
- กรมบัญชีกลาง
- สำนักงานประมาณ
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ)
- สำนักงานอัยการสูงสุด
- สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA))
- สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ
- กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

๕.๕ ด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- กระทรวงวัฒนธรรม
- กระทรวงสาธารณสุข
- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

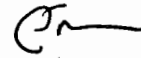
๕.๖ ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์

- กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- กระทรวงมหาดไทย

๖. ข้อเสนอแนะ

- ๖.๑ เสนอสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศพิจารณาให้มีมติรับหลักการ
- ๖.๒ เสนอรัฐบาลให้ดำเนินการตามข้อ ๒.๒ ต่อไป

คณะกรรมการจึงขอเสนอรายงาน เรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา” เพื่อให้สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศได้โปรดพิจารณา หากสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเห็นชอบด้วย ขอให้โปรดส่งรายงานไปยังคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาดำเนินการต่อไป

(นายสตีตย์ ลิ้มพงศ์พันธุ์)

ประธานกรรมการ

รายงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ
เรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา”

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา	การปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาในภาพรวมเชิงนโยบายระดับชาติ	<p>๑.๑ ระยะสั้น</p> <p>- เสนอให้คณะรัฐมนตรีประกาศให้เรื่องการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาไทยเป็นวาระแห่งชาติ (national agenda) ที่ต้องได้รับความสำคัญในลำดับต้น เพราะเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนสู่ประเทศไทย ๔.๐ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะต้องปฏิรูปในแต่ละด้าน จะต้องให้ความร่วมมือ สนับสนุน และดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางการปฏิรูปที่กำหนดไว้ ต้องมีการรายงานความคืบหน้าต่อนายกรัฐมนตรีในฐานะประธานคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติและ/หรือคณะรัฐมนตรี เพื่อประเมินผล แก้ไขปัญหาและอุปสรรค และกำกับดูแลการปฏิบัติงาน</p> <p>๑.๒ ระยะต่อไป</p> <p>- เสนอให้รัฐบาลบรรจุเรื่อง การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา ไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๖๐-๒๕๖๔) และยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี เพื่อความต่อเนื่องด้านนโยบายและเป็นกรอบในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะยาว</p>	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙- มิ.ย. ๒๕๖๐)</p> <p>ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>		

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
การปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาด้านต่าง ๆ	<p>๑. ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์</p>	<p>๑.๑ ระยะสั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา : สอดแทรกแนวคิดเรื่อง การสร้างสรรค์ ทรัพย์สินทางปัญญา สร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาในหลักสูตรและสื่อการเรียน การสอนในระบบการศึกษาของไทย โดยกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจนในแต่ละระดับ - ผู้ประกอบการ ผู้สร้างสรรค์ ศิลปิน ชุมชน และประชาชนทั่วไป : ประชาสัมพันธ์สร้างความตระหนักและความรับรู้ถึงความสำคัญของทรัพย์สินทางปัญญา และจัดกิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ความตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ประโยชน์ในการอนุรักษ์ ปกป้อง คุ้มครอง และต่อยอดศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น - นักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ นักประดิษฐ์ <p>สถาบันการศึกษา ผู้ประกอบการ : จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างองค์ความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะเรื่องการยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การเข้าถึงและการใช้ฐานข้อมูลสิทธิบัตรให้เป็นประโยชน์</p> <ul style="list-style-type: none"> - ผู้ประกอบวิชาชีพ ตัวแทนยื่นคำขอจดสิทธิบัตร <p>ผู้ประเมินราคาทรัพย์สินทางปัญญา : จัดให้มีระบบการทดสอบและควบคุมมาตรฐานวิชาชีพของผู้ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและตัวแทนยื่นคำขอจดสิทธิบัตร (patent agent) และผู้ประเมินราคา</p>	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙ - มิ.ย. ๒๕๖๐)</p>	<p>งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กรมทรัพย์สินทางปัญญา - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>ทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ</p> <p>๑.๒ ระยะเวลาต่อไป</p> <p>- เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษา : กำหนดเรื่อง การสร้างสรรค์ และปลูกฝังให้คนไทยมีจิตสำนึก และค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา ในหลักสูตรการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้คนไทยมี DNA นักสร้างสรรค์ มีจิตสำนึกและค่านิยมในการเคารพสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาบุคลากรครูให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว</p> <p>- ผู้ประกอบการ นักวิจัย นักสร้างสรรค์ : จัดตั้งสถาบันฝึกอบรมด้านทรัพย์สินทางปัญญา (IP Academy) ทำหน้าที่จัดฝึกอบรมเฉพาะด้าน เพื่อพัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับทรัพย์สินทางปัญญาอย่างครบวงจร และตอบสนองความต้องการของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย</p>	ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป		
	<p>๒. ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์</p>	<p>๒.๑ ระยะสั้น</p> <p>- จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรม และทรัพย์สินทางปัญญา (IP and Innovation Support Center) รวมทั้งให้คำแนะนำด้าน patent mapping และ open innovation เพื่อให้ประเทศไทยมีหน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาและข้อมูลในเรื่องทรัพย์สินทางปัญญาได้อย่างครบวงจร</p> <p>- พัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีคุณภาพ ให้ทันสมัย มีคุณภาพ เข้าถึงได้</p>	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙ – มิ.ย. ๒๕๖๐)</p>	<p>งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กรมทรัพย์สินทางปัญญา - กระทรวงพาณิชย์ - สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI) - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงการคลัง - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>ง่าย สามารถเชื่อมโยงกับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ เพื่อประโยชน์ในการสืบค้นและนำไปใช้ประกอบการสร้างสรรค์ผลงาน</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดให้มีงานแฟร์เพื่อซื้อขายทรัพย์สินทางปัญญาของไทย (IP Fair) ตลาดกลาง และตลาดออนไลน์บนเว็บไซต์เพื่อเป็นช่องทางจับคู่ธุรกิจระหว่างผู้ซื้อผู้ขาย และผู้ลงทุน เพื่อให้เกิดการค้าและการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์อย่างแท้จริง - จัดทำคู่มือการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ - ควรมีการศึกษาวิเคราะห์เพื่อจัดให้มีมาตรการทางภาษี มาตรการทางการเงินและการลงทุนในตลาดทุน เพื่อส่งเสริมสนับสนุนการพัฒนาทรัพย์สินทางปัญญาของประเทศ ตลอดจนการส่งเสริมการลงทุนที่ให้นักลงทุนต่างชาติมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย <p>๒.๒ ระยะต่อไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา ให้กระจายอยู่ในทุกภูมิภาคของไทย - พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการวิจัยและพัฒนา เช่น การตั้งห้องปฏิบัติการวิจัยระดับชาติ การลงทุนซื้ออุปกรณ์/เครื่องมือวิจัยในสถาบันการศึกษาและสถาบันวิจัยของรัฐให้ทันสมัย เป็นต้น 	<p>ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>		<ul style="list-style-type: none"> - กระทรวงศึกษาธิการ - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงอุตสาหกรรม - ธนาคารแห่งประเทศไทย - สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<ul style="list-style-type: none"> - ให้การสนับสนุนส่งเสริมให้สถาบันการเงินหรือหน่วยงานด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินมีความรู้ความเชี่ยวชาญเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้จะทำหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา และให้การรับรองมาตรฐานผู้ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นหลักประกันทางธุรกิจ - จัด roadshow ทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการ ผู้ส่งออก ทรัพย์สินทางปัญญาไทย โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อมได้นำทรัพย์สินทางปัญญาไทยเข้าสู่ตลาดต่างประเทศ - มีมาตรการภาษี มาตรการทางการเงินและการลงทุนในตลาดทุน ที่ส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญาของไทย และมาตรการส่งเสริมการลงทุนที่สนับสนุนการถ่ายทอดเทคโนโลยีให้กับไทย 			
	<p>๓. ด้านการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา</p>	<p>๓.๑ ระยะสั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - เพิ่มจำนวนผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า และมีอภกรมผู้ตรวจสอบดังกล่าว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา - สร้างแรงจูงใจและสิทธิประโยชน์สำหรับผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า โดยอาจให้เงินเพิ่มพิเศษตามประสบการณ์คุณภาพ และผลการปฏิบัติงาน ให้โอกาสและ 	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙ - มิ.ย. ๒๕๖๐)</p>	<p>งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<p>- กระทรวงพาณิชย์</p>

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>ความก้าวหน้าในวิชาชีพเพื่อรักษาผู้ตรวจสอบที่มีประสบการณ์และคุณภาพไว้กับองค์กรและป้องกันสมองไหล</p> <ul style="list-style-type: none"> - สนับสนุนเครื่องมือที่จำเป็นในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่เกี่ยวกับกระบวนการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาให้ทันสมัย เช่น ระบบการยื่นคำขอจดทะเบียนออนไลน์ (e-filing) การชำระค่าธรรมเนียมออนไลน์ (e-payment) เป็นต้น - ปรับปรุงคู่มือการทำงานของผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้า เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพ คุณภาพ มีมาตรฐานเดียวกัน และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล - ปรับปรุงขั้นตอนและกระบวนการทำงานวิธีปฏิบัติงาน โดยลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็น เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ ผู้ยื่นคำขอจดทะเบียน และอาจจัดให้มีช่องทางด่วนพิเศษ (fast tract) เพื่อเพิ่มความเร็วในการจดทะเบียนแก่ผู้ที่จ่ายค่าธรรมเนียมเพิ่ม <p>๓.๒ ระยะต่อไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ปรับปรุงพัฒนากฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อปรับปรุงการจดทะเบียนให้มีประสิทธิภาพ และพิจารณาเข้าเป็นภาคีความตกลงระหว่างประเทศ ด้านทรัพย์สินทางปัญญา เพื่ออำนวยความสะดวกการจดทะเบียนในต่างประเทศของผู้ประกอบการ 	<p>ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>		

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<ul style="list-style-type: none"> - จัดตั้งหน่วยควบคุมคุณภาพและมาตรฐานการจดทะเบียนภายในกรมทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้การจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาได้คุณภาพตามมาตรฐานสากล - ปฏิรูปหน่วยงานด้านการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย ให้มีการบริหารจัดการที่คล่องตัว ได้มาตรฐานสากล เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา 			
	<p>๔. ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา</p> <p>การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา</p>	<p>๔.๑ ระยะสั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - บูรณาการการทำงานด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำงานกันอย่างใกล้ชิด กำหนดเป้าหมายการปราบปรามที่ชัดเจนและต่อเนื่อง - พัฒนาระบบเชื่อมโยงข้อมูลด้านการปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อให้การปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของไทยมีประสิทธิภาพ สามารถสืบสวนไปถึงแหล่งผลิต/กระจายสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา หรือผู้กระทำความผิดรายใหญ่ - แก้ไขพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ พ.ศ. ๒๕๕๐ กำหนดให้การละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาเป็นมูลฐานความผิด เพื่อให้พนักงานเจ้าหน้าที่มีอำนาจยื่นคำร้องต่อศาลให้มีคำสั่งระงับการทำให้แพร่หลายซึ่งข้อมูล 	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙ – มิ.ย. ๒๕๖๐)</p>	<p>งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กรมทรัพย์สินทางปัญญา - กระทรวงพาณิชย์ - กรมสอบสวนคดีพิเศษ - กรมศุลกากร - กระทรวงการคลัง - สำนักงานตำรวจแห่งชาติ - สำนักงานอัยการสูงสุด - สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน - ศาลทรัพย์สินทางปัญญาและการค้าระหว่างประเทศ - กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร - สำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ (SIPA) - กรมบัญชีกลาง

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>คอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา รวมทั้งเพิ่มบทบัญญัติเพื่อกำหนดช้อยกเว้นโทษตามมาตรา ๑๔ ให้กับผู้ให้บริการทางอินเทอร์เน็ตที่ระงับการทำให้แพร่หลายของข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และนำข้อมูลนั้นออกจากระบบอินเทอร์เน็ตเมื่อได้รับการแจ้งเตือน (notice and takedown) โดยยกเว้นโทษกับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตที่ปฏิบัติตามขั้นตอนนี้ เพื่อจูงใจผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตร่วมมือกับรัฐในการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ให้บริการอินเทอร์เน็ตว่าจะไม่มีความผิดหากปฏิบัติตามหลักการ notice and takedown</p> <ul style="list-style-type: none"> - จัดชุดปฏิบัติงาน (เฉพาะกิจ) เพื่อสืบสวน ติดตามปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาสูงและบนอินเทอร์เน็ตที่มีแนวโน้มสูงขึ้นตามความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ - ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนตระหนักถึงผลเสียของการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา และร่วมมือกับพนักงานเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วยการแจ้งเบาะแสหรือแหล่งที่มาของสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา - ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีความเข้าใจเรื่อง การบังคับใช้กฎหมาย และความก้าวหน้าของเทคโนโลยีเพื่อทันต่อการเปลี่ยนแปลงของรูปแบบการกระทำความผิด และเจ้าหน้าที่จะต้องไม่เข้าไป 			- สำนักงบประมาณ

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>มีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลประโยชน์จากผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา</p> <ul style="list-style-type: none"> - ศึกษาความเป็นไปได้ในการเจรจาจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับปฏิบัติงานราชการสำหรับหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมด (purchasing pool) รวมถึงงบประมาณ เพื่อส่งเสริมการใช้ซอฟต์แวร์ที่ไม่ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาภายในหน่วยงานรัฐ <p>๔.๒ ระยะต่อไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ตั้งศูนย์บูรณาการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อเป็นกลไกถาวรในการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาภายในประเทศให้มีประสิทธิภาพ - จัดฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความรู้ด้านทรัพย์สินทางปัญญาให้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในหน่วยบังคับใช้กฎหมาย - ศึกษาและวิเคราะห์แนวโน้มรูปแบบการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาแบบใหม่ เพื่อนำมาปรับปรุงข้อมูลความเสี่ยงและกำหนดแผนการป้องปรามต่อไป - ตั้งศูนย์ช่วยเหลือให้คำปรึกษาเพื่อให้บริการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ และเพื่อให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยด้านการจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ รวมถึงผู้ส่งออกที่ประสบปัญหาเรื่องการถูกละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศ 	<p>ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>		

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<ul style="list-style-type: none"> - เสริมสร้างความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ - แก้ไขพระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ. ๒๕๓๗ เพื่อเพิ่มบทบัญญัติว่าด้วยการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ เพื่อเป็นกลไกในการกำกับดูแลองค์กรจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ให้มีการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์อย่างเป็นธรรม และแก้ไขปัญหาการจัดเก็บค่าลิขสิทธิ์ซ้อน - เจริญจัดซื้อซอฟต์แวร์ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงานราชการ สำหรับหน่วยงานรัฐบาลทั้งหมด และจัดเตรียมงบประมาณ 			
	<p>๕. ด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม</p>	<p>๕.๑ ระยะสั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศทรัพยากรชีวภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของประเทศไทยซึ่งอยู่ภายใต้การดูแลของหน่วยงานที่รับผิดชอบแต่ละเรื่องและปัจจุบันมีรูปแบบในการจัดเก็บข้อมูลและความต้องการต่างกัน ควรจะปรับให้อย่างน้อยเป็นมาตรฐานเดียวกัน มีข้อมูลขั้นต่ำที่จำเป็นเหมือนกัน โดยจัดทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อเชื่อมโยงเป็นคลังข้อมูลระดับชาติ (National Digital Library) สำหรับการอนุรักษ์ คุ้มครอง และนำไปใช้ประโยชน์พัฒนาต่อยอดต่อไป รวมทั้งจัดให้มีผู้เชี่ยวชาญดูแลระบบและปรับข้อมูลให้ทันสมัย 	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙ – มิ.ย. ๒๕๖๐)</p>	<p>งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กรมทรัพย์สินทางปัญญา - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม - กระทรวงวัฒนธรรม - กระทรวงสาธารณสุข - กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>- ประชาสัมพันธ์ สร้างความเข้าใจ ให้ประชาชนตระหนักในความสำคัญของการอนุรักษ์ คุ่มครอง ปกป้องทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศ คอยสอดส่อง คุ่มครองและป้องกันการนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม ประโยชน์ของการจัดทำฐานข้อมูล</p> <p>๕.๒ ระยะต่อไป</p> <p>- ผลักดันการเจรจาเรื่อง การคุ้มครองทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมให้สัมฤทธิ์ผล ทั้งในกรอบองค์การทรัพย์สินทางปัญญาโลก องค์การการค้าโลก และความตกลงการค้าเสรี เพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมอย่างไม่เหมาะสม</p> <p>- เชื่อมโยงระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม เพื่อเป็นคลังข้อมูลระดับชาติ (National Digital Library)</p> <p>- จัดตั้งกลไกติดตามตรวจสอบ (check point) โดยเมื่อมีผู้นำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมมาพัฒนาต่อยอดและยื่นขอจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญากับกรมทรัพย์สินทางปัญญา ก็สามารถตรวจสอบกับหน่วยงานกำกับดูแลเรื่อง การเปิดเผยแหล่งที่มา การขออนุญาตก่อนใช้ และการแบ่งปันผลประโยชน์ได้ และหากการเจรจากำหนดกฎเกณฑ์ระหว่างประเทศ</p>	<p>ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป</p>		

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>เรื่องดังกล่าวสัมฤทธิ์ผล ก็จะสามารถกำกับดูแลผู้ที่นำทรัพยากรพันธุกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทย ไปทำการพัฒนาต่อยอดและยื่นขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาในต่างประเทศด้วย</p>			
	<p>๖. ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์</p>	<p>๖.๑ ระยะสั้น</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมให้มีการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของแต่ละจังหวัด เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ และสร้างรายได้ให้กับชุมชน - ฝึกอบรมสร้างความเข้าใจกับเจ้าหน้าที่ของรัฐและหน่วยงานในพื้นที่ให้เข้าใจถึงขั้นตอนหลักเกณฑ์การยื่นคำขอขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เพื่อจะได้ช่วยเหลือให้คำปรึกษาแนะนำผู้ผลิตและชุมชนในพื้นที่ได้อย่างถูกต้อง - ให้คำแนะนำ/ช่วยเหลือชุมชนเจ้าของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ที่ขึ้นทะเบียนแล้วในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีรูปลักษณ์ทันสมัย และมีระบบควบคุมคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ให้ได้มาตรฐานเป็นที่ยอมรับ - จัดให้มีการส่งเสริมการตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และสร้างความเข้าใจกับผู้บริโภคถึงคุณสมบัติพิเศษ ลักษณะเด่น และคุณภาพของสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ 	<p>๑๒ เดือน (ก.ค. ๒๕๕๙ - มิ.ย. ๒๕๖๐)</p>	<p>งบประมาณของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง</p>	<ul style="list-style-type: none"> - กรมทรัพย์สินทางปัญญา - กระทรวงพาณิชย์ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ - กระทรวงมหาดไทย

เรื่อง	แผนการปฏิรูป	วิธีการปฏิรูป	กำหนดเวลาปฏิรูป	แหล่งที่มาของงบประมาณ	หน่วยงานรับผิดชอบ
		<p>๖.๒ ระยะต่อไป</p> <ul style="list-style-type: none"> - ส่งเสริมการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยในต่างประเทศ เพื่อคุ้มครองและขยายตลาดสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทยในต่างประเทศ - ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน ผู้บริโภค ในต่างประเทศให้รู้จักสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์และเสริมสร้างการรับรู้ “ตราสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์” ของไทย เช่น การเข้าร่วมงานแสดงสินค้านานาชาติ การจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์เล่าเรื่องราว (Story) เพื่อแนะนำสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของไทยให้เป็นที่รู้จักทั้งภาษาไทยและต่างประเทศ <p>การจัดโปรโมชั่นร่วมกับโรงแรม ร้านอาหาร ศูนย์การค้า หรือสายการบิน เป็นต้น</p>	ก.ค. ๒๕๖๐ เป็นต้นไป		

มิถุนายน ๒๕๕๙

**ข้อเสนอเพิ่มเติมประกอบการพิจารณารายงานของ
คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจ
สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ
เรื่อง “การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา”**

คณะกรรมการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านเศรษฐกิจเห็นว่า ความเห็นที่ได้รับจากการประชุมคณะกรรมการวิสามัญกิจการสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ ครั้งที่ ๒๖ วันพฤหัสบดีที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๙ เป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา จึงได้จัดทำข้อเสนอเพิ่มเติมสำหรับการปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาทั้ง ๒ ระดับ (ระดับชาติ และระดับประเด็นเฉพาะ) เพื่อให้แนวทางการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญามีความชัดเจนและเห็นผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น ดังนี้

๑. การปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาในภาพรวมเชิงนโยบายระดับชาติ ที่ในระยะสั้น ได้เสนอให้คณะรัฐมนตรีประกาศให้เรื่องการปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาของไทยเป็นวาระแห่งชาติ (national agenda) นั้น เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมา พบว่ามีหน่วยงานตามวงจรวุฒิจรรักษ์ทรัพย์สินทางปัญญาเกี่ยวข้องจำนวนมาก ทั้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ การคุ้มครอง และการบังคับใช้กฎหมาย เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันมีกลไกคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีอำนาจหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านทรัพย์สินทางปัญญา แต่ยังขาดการนำไปปฏิบัติให้เกิดผลอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมแท้จริง ดังนั้น เพื่อให้การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญที่จะเปลี่ยนประเทศไทยสู่ประเทศไทย ๔.๐ จึงเสนอให้มีกลไกตรวจสอบและติดตามผลการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยให้หน่วยงานรายงานผลการดำเนินการตามแนวทางการปฏิรูปต่อประธานคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติ ทราบทุก ๑-๒ เดือน อย่างต่อเนื่อง เพื่อประโยชน์ในการกำกับดูแล ประเมินผล และสั่งการในระดับนโยบายต่อไป โดยมีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ ซึ่งเป็นฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายทรัพย์สินทางปัญญาแห่งชาติเป็นหน่วยงานรับผิดชอบหลัก

๒. การปฏิรูปทรัพย์สินทางปัญญาต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย การปฏิรูป ๖ ด้าน ได้แก่ (๑) ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (๒) ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (๓) ด้านการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา (๔) ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา (๕) ด้านการคุ้มครองและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม และ (๖) ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ ให้มีแนวทางการดำเนินการเพิ่มเติมเพื่อเห็นผลได้ในระยะสั้น ดังนี้

๒.๑ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา และพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่จะเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาด้านยาเพื่อประโยชน์ด้านสาธารณสุข โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

(๑) เร่งสร้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาให้มีมาตรฐาน และในระดับที่สภาวิชาชีพยอมรับ เพื่อส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันธุรกิจ ซึ่งรวมถึง การเสริมสร้างองค์ความรู้ให้กับ นักวิจัย ผู้ประกอบการ และศูนย์บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญาใน สถาบันการศึกษาให้สามารถประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญาที่ตนเป็นเจ้าของ เพื่อประโยชน์ในการจับคู่ธุรกิจ และใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ)

(๒) พัฒนาเสริมสร้างศักยภาพผู้ตรวจสอบสิทธิบัตรในด้านเคมีภัณฑ์และเภสัชภัณฑ์ เพื่อ ประสิทธิภาพและคุณภาพในการตรวจสอบและจดทะเบียนสิทธิบัตรที่เกี่ยวข้องกับยา ซึ่งจะเป็นประโยชน์ด้าน การสาธารณสุขและการเข้าถึงยาของประชาชน (กระทรวงพาณิชย์)

๒.๒ ด้านการส่งเสริมการสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญา และการนำทรัพย์สินทางปัญญาไปใช้ ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อแก้ปัญหาที่นักวิจัย นักประดิษฐ์ ผู้ประกอบการ นักเรียน นักศึกษา ซึ่งมีความคิด สรรงสรรคในการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา แต่อาจมีข้อจำกัดด้านเงินทุนในการนำทรัพย์สินทาง ปัญญาไปจดทะเบียนทั้งในประเทศไทยและในต่างประเทศ ตลอดจนปัญหาการเข้าถึงฐานข้อมูลสิทธิบัตร เพื่อสืบค้นแนวโน้มเทคโนโลยีก่อนการวิจัยและพัฒนา โดยมีแนวทางดำเนินการดังนี้

(๑) จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา (IP and Innovation Support Center) เพื่อเป็นหน่วยงานที่สามารถให้คำปรึกษาและให้ข้อมูลในเรื่องทรัพย์สินทาง ปัญญาได้อย่างครบวงจร ในรูปแบบ one-stop service ครอบคลุมการสืบค้นและวิเคราะห์ฐานข้อมูลสิทธิบัตร (IP landscape/Patent mapping) วิเคราะห์แนวโน้มการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสมจากสิทธิบัตรที่หมดอายุ แล้ว (open source) การยื่นคำขอจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา การให้คำแนะนำเรื่องการจับคู่ธุรกิจและ ขอกการสนับสนุนทางการเงิน เป็นต้น โดยในระยะสั้น ให้จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนานวัตกรรมและ ทรัพย์สินทางปัญญาในรูปแบบการให้บริการของรัฐที่กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ และ ในระยะต่อไป ให้จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาฯ ให้กระจายอยู่ในทั่วภูมิภาคต่างๆ ของไทย โดยความร่วมมือของ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ และสถาบันการศึกษา เพื่อให้ประชาชนสามารถ เข้าถึงและใช้บริการจากศูนย์ดังกล่าวได้สะดวกยิ่งขึ้น

(๒) พัฒนาระบบฐานข้อมูลทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีคุณภาพ ทันสมัย ครบถ้วน สมบูรณ์ เข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ นักวิจัย ผู้สนใจ ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม ของไทย เข้าถึงได้ง่าย และนำข้อมูลดังกล่าวไปสร้างแต้มต่อในการแข่งขันและพัฒนาต่อยอดสินค้าและบริการ ของตน รวมถึงการพัฒนาฐานข้อมูลสิทธิบัตรเพื่อให้นักวิจัย ผู้ประกอบการ ในภาคอุตสาหกรรมยาของไทย สามารถเข้าถึงและสืบค้นข้อมูลสิทธิบัตรได้ง่าย สามารถนำองค์ความรู้จากสิทธิบัตรที่หมดอายุแล้วไปพัฒนา ต่อยอด ซึ่งจะช่วยพัฒนาอุตสาหกรรมยาของไทย โดยมีกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เป็น หน่วยงานหลักในการดำเนินการ

(๓) จัดให้มีมาตรการสนับสนุนส่งเสริมทางการเงิน มาตรการทางภาษี และมาตรการส่งเสริม การลงทุน สำหรับผู้ที่สร้างสรรค์ทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งรวมถึงการสนับสนุนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการนำ ทรัพย์สินทางปัญญาไปจดทะเบียนทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งอาจเป็นค่าใช้จ่ายที่สูงสำหรับนักวิจัย รายย่อย และผู้ประกอบการขนาดเล็ก โดยให้กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน

เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการ และเพื่อประโยชน์ด้านการสาธารณสุขและการเข้าถึงยาของประชาชน หน่วยงานของรัฐต้องจัดให้มีมาตรการส่งเสริมและสนับสนุนด้านการเงินการคลังเพื่อให้สิทธิพิเศษจูงใจในการพัฒนาอุตสาหกรรมยาของไทย รวมทั้งจัดหาอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานที่จำเป็นในการวิจัยและพัฒนาอุตสาหกรรมยา การอำนวยความสะดวกในการจัดหาแหล่งทุน จัดหาหุ้นส่วนเทคโนโลยี เพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมยาของไทย เป็นต้น

(๔) จัดให้มีมาตรการส่งเสริมการใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันทางธุรกิจ และพัฒนาศักยภาพหน่วยงานหรือผู้ที่ทำหน้าที่ประเมินมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา (professional valuator) เนื่องจากที่ผ่านมา นักสร้างสรรคทรัพย์สินทางปัญญามักประสบปัญหาในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากสถาบันการเงินที่ไม่ยอมรับมูลค่าทรัพย์สินทางปัญญา เมื่อมีพระราชบัญญัติหลักประกันทางธุรกิจ พ.ศ. ๒๕๕๘ ซึ่งมีผลใช้บังคับวันที่ ๒ กรกฎาคม ๒๕๕๙ ที่ให้การยอมรับให้ใช้ทรัพย์สินทางปัญญาเป็นหลักประกันการชำระหนี้ได้ (โดยไม่จำเป็นต้องส่งมอบทรัพย์สินนั้นแก่ผู้รับหลักประกัน) จึงจำเป็นต้องมีกลไกที่ให้สถาบันการเงินยอมรับการนำทรัพย์สินทางปัญญา ซึ่งเป็นสินทรัพย์ที่จับต้องไม่ได้เป็นหลักประกันทางธุรกิจได้จริง โดยให้กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นหน่วยงานหลัก ร่วมกับสมาคมธนาคารไทย สมาคมผู้ประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์และสมาคมผู้ประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย ซึ่งรวมทั้งการจัดทำคู่มือประเมิน คู่มือฉบับยูนีซี ที่ได้มาตรฐาน เป็นกลาง ที่สภาวิชาชีพยอมรับ เช่นเดียวกับทรัพย์สินประเภทอื่นๆ (กระทรวงการคลัง ธนาคารแห่งประเทศไทย กระทรวงพาณิชย์)

๒.๓ ด้านการคุ้มครองและจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อพัฒนาระบบการคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทยให้มีคุณภาพ ประสิทธิภาพ ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นงานภายใต้ความรับผิดชอบของกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ จึงจำเป็นต้องปฏิรูปปรับปรุงการทำงานของหน่วยงานให้ทันสมัย ได้มาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยมีแนวทางดำเนินการปฏิรูปหน่วยงานด้านการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของไทย (กรมทรัพย์สินทางปัญญา) ให้มีการบริหารจัดการที่คล่องตัวและเป็นอิสระ (autonomy) ทั้งด้านการบริหารรายได้และบุคลากร โดยในระยะสั้น ให้ศึกษาวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางปฏิรูปองค์กร และในระยะยาว อาจปรับเป็นองค์การอิสระที่มีข้าราชการเช่นเดียวกับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศ เพื่อรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศด้วยนวัตกรรมและทรัพย์สินทางปัญญา

๒.๔ ด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา การบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา การมีกลไกในการเฝ้าระวังและช่วยเหลือกรณีทรัพย์สินทางปัญญาไทยถูกละเมิดในต่างประเทศ เพื่อเป็นแรงจูงใจให้แก่ผู้สร้างสรรค์ของไทย ให้สามารถปกป้องคุ้มครองสิทธิและได้รับผลตอบแทนที่คุ้มค่าจากการสร้างสรรค์ผลงาน และส่งเสริมบรรยากาศการค้าและการลงทุนระหว่างประเทศของไทย โดยมีแนวทางดำเนินการ ดังนี้

การบังคับใช้กฎหมายในประเทศ

(๑) ตั้งศูนย์บูรณาการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา ทั้งในกรุงเทพฯ และในจังหวัดที่มีการละเมิดสูง เพื่อเป็นกลไกถาวรที่มีการบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปฏิบัติให้เกิดผลได้จริง โดยในระดับจังหวัดที่พบการละเมิดสูงและมีตลาดใกล้ชายแดน

มอบกระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลัก และบูรณาการร่วมกันระหว่างหน่วยบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ เช่น สำนักงานตำรวจแห่งชาติ กรมศุลกากร เป็นต้น

(๒) ฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาคให้มีความเข้าใจในเรื่องการบังคับใช้กฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา และเจ้าหน้าที่จะต้องไม่เข้าไปมีส่วนได้ส่วนเสียหรือได้รับผลประโยชน์จากผู้ละเมิดทรัพย์สินทางปัญญา (หน่วยบังคับใช้กฎหมาย)

(๓) ศึกษาวิเคราะห์และพิจารณาแก้ไขกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญาเรื่องการชดเชยค่าเสียหายทางแพ่ง เพื่อให้การชดเชยค่าเสียหายทางแพ่งแก่เจ้าของสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญา โดยคำนึงถึงความร้ายแรงของความเสียหายและการสูญเสียประโยชน์จากการกระทำละเมิด และป้องกันมิให้มีการกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต (กรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์)

การบังคับใช้กฎหมายในต่างประเทศ

(๑) จัดตั้งศูนย์เฝ้าระวังและติดตามทรัพย์สินทางปัญญาไทยถูกละเมิดในต่างประเทศ (IP Helpdesk) เพื่อให้คำปรึกษาช่วยเหลือผู้ประกอบการไทยในเรื่องการจดทะเบียนคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาไทยในต่างประเทศ เฝ้าระวังและแก้ปัญหาเมื่อถูกละเมิดในต่างประเทศ (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ)

(๒) จัดทำความร่วมมือด้านการป้องกันและปราบปรามการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ เพื่อร่วมกันป้องกันและปราบปรามการนำเข้าหรือส่งออกสินค้าละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาระหว่างประเทศ ซึ่งรวมถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูล การดำเนินการทางกฎหมายกับผู้กระทำผิด และการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เป็นต้น (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการคลัง)

๒.๕ การปฏิรูประบบทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน เนื่องจากไทยเป็นประเทศที่มีความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรม แต่ชุมชนและประชาชนทั่วไปยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ปกป้องทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน ขาดกลไกการคุ้มครองป้องกันไม่ทำให้ทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสมจากผู้ที่มีศักยภาพมากกว่า หรือจากต่างประเทศ โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

(๑) จัดทำคลังข้อมูลระดับชาติ โดยเป็นห้องสมุดดิจิทัล (National Digital Library) ที่รวบรวมข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลของหลายหน่วยงาน เช่น ฐานข้อมูลทรัพยากรพันธุกรรมของกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจจากฐานชีวภาพ ฐานข้อมูลพันธุ์พืชของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฐานข้อมูลมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของกระทรวงวัฒนธรรม และฐานข้อมูลภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทยของกระทรวงสาธารณสุข เป็นต้น ให้อยู่ในรูปแบบเป็นมาตรฐานเดียวกัน และเชื่อมโยงข้อมูลเหล่านี้กับหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาของต่างประเทศ โดยหากมีผู้นำทรัพยากรชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของไทยไปจดทะเบียนในต่างประเทศ จะต้องมีการตรวจสอบกับฐานข้อมูลระดับชาติของไทยก่อน โดยหากพบว่ามี การลักลอบเอาของไทยไปใช้ประโยชน์ ก็จะไม่สามารถจดทะเบียนให้ได้ เพราะเหตุผล เช่น ไม่ผ่านหลักเกณฑ์ ความใหม่ ไม่ขออนุญาตก่อนใช้หรือแบ่งปันผลประโยชน์ เป็นต้น และหน่วยงานทรัพย์สินทางปัญญาต่างประเทศ

ต้องปฏิเสศการจดทะเบียน (กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม)

(๒) สร้างกลไกการปกป้องภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากรชีวภาพ และการแสดงออกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยให้กระทรวงมหาดไทยเป็นหน่วยงานหลักในการลงพื้นที่เพื่อสร้างความเข้าใจ และสร้างองค์ความรู้ให้กับชุมชน โดยร่วมมือกับกระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น เพื่อสำรวจทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชน และรวบรวมจัดทำฐานข้อมูลเป็นคลังของชาติเพื่อการอนุรักษ์ และป้องกันการเอาทรัพย์สินทางปัญญาของชุมชนไปพัฒนาใช้ประโยชน์ โดยไม่มีการบอกแหล่งที่มา ขออนุญาตก่อนใช้ และแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับชุมชน

๒.๖ ด้านการคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เนื่องจากสินค้าที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จะช่วยสร้างรายได้แก่ชุมชน แต่ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่อง การขึ้นทะเบียน และประโยชน์ของการขึ้นทะเบียนสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ จึงเสนอแนวทางการดำเนินการโดยฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ชุมชนให้มีความเข้าใจเรื่องการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ และประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับ เพื่อให้ชุมชนเห็นความสำคัญ สามารถผลิตสินค้าได้ตามมาตรฐานและหลักเกณฑ์การขึ้นทะเบียนฯ โดยหน่วยงานในพื้นที่ควรเป็นฝ่ายเข้าถึงผู้ผลิตในพื้นที่และชุมชน เพื่อสร้างความเข้าใจให้คำปรึกษาแนะนำแก่ชุมชน (กระทรวงมหาดไทย กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
